

CIVILNO PROCESNO PRAVO – VAJE

23.10.2003 – Galič

I. NAČELI DISPOZITIVNOSTI IN OFICIALNOSTI V PRAVDNEM POSTOPKU:

NAČELO DISPOZITIVNOSTI:

- Prevlada volje strank v pravdnem postopku.
- Načelo prostega razpolaganja z zahtevki.
- Norme CP so pretežno ponujena možnost, ki jo stranke lahko izkoristijo, ali pa se dogovorijo drugače. To velja tako za materialno kot za procesno pravo.

1. POSTOPEK SE ZAČNE, VODI IN KONČA PO VOLJI STRANK

- **Postopek se začne s tožbo** - izjema: za sporazumno razvezo ZZ – predlog in ne tožba!
Na CP področju ni državnega organa, ki bi ugotavljal kršitve pravic sam od sebe! Nosilcu pravice je prepuščeno, ali bo kaj naredil za njeno varstvo ali ne.
Izjeme na področju DP postopkov:
  - Razveza ZZ – sodišče odloča po uradni dolžnosti o vzgoji, varstvu in preživljanju otrok
  - Volj strank na področju DP je omejena, sodišče presoja in ima več pristojnosti
- **Postopek se vodi po zakonu**; stranke ne morejo dosti vplivat
- **Postopek se konča po volji strank** – ne dobesečno; ena zmaga, drugi to ni po volji. Gre za to, da imajo **stranke procesne dispozicije** (določene možnosti), da se **izključno po njihovi volji postopek konča** in je zadeva pravnomočno rešena po načelu »ne bis in idem«:
  - **Toženec:**
    - **Pripoznava zahtevka** – če želi biti obsojen – sodišče ne sme več ugotavljati (ne)utemeljenosti zahtevka; toženec se strinja s tožnikovo verzijo vsega
    - **Priznanje dejstev** – priznana dejstva se štejejo za resnična; lahko prizna VSA dejstva, sodišče mora še vedno subsumirati dejstva pod CMP!
  - **Tožnik**
    - **Odpoved** – izjavi, da njegov zahtevek ni utemeljen; sodišče ne sme več presojat, ali je tožnik upravičen ali ne, ampak izda pravnomočno »sodbo na podlagi odpovedi«
    - **Umik tožbe** – nima učinka »ne bis in idem« - lahko slabo za toženca – ne varuje pred ponovno tožbo. Od določenega trenutka naprej je potrebna privolitev toženca
    - **Obe stranki** – sodna poravnava pred sodiščem – mimo tega, kar se je zgodilo; mimo sodišča; pomeni pravnomočno rešitev razmerja. Sodišče je dolžno to upoštevati!

2. SODIŠČE ODLOČA V MEJAH ZAHTEVKOV

Ne sme pripoznati več/ manj kot tožnik zahteva.

SPORI MED STRANKAMI:

- a) **Spor o dejstvih** → stranki se ne strinjata o dejanskem poteku dogodkov
- b) **Spor o posledicah** → stranki sta v sporu, kakšne pravne posledice izhajajo iz teh dejstev
- c) **Spor glede obojega**

Sklepčna tožba → pri kateri tožnik navaja takšna dejstva, ki bi v primeru, če so resnična, povzročila, da se zahtevku ugodi.

Nesklepčna tožba → kjer je že iz tožbe razvidno, da bo zahtevek zavrnjen – če so vsa dejstva navedena v tožbi resnična, pa to ni pravno utemeljeno; tudi če dejstva ne bi bila resnična bi bil zahtevek zavrnjen.

Sklepčnost → se presoja le na podlagi tega, kar tožnik trdi

Utemeljenost → preverjanje dejstev

Sodnik najprej preveri, če je tožba sklepčna. Če ni, odpade potreba po prevejanju resničnosti dejstev.

Zamudna sodba → če **toženec ne naredi nič**; ne odgovori na tožbo, je lahko zoper njega izdana zamudna sodba – **sankcija za neaktivnost toženca**. Če je obsodilna, gre v škodo toženca.

To se lahko primerja s priznanjem dejstev, ne pa pripoznanjem zahtevka. Če toženec ne odgovori na tožbo, se šteje, da se strinja z dejstvi → fikcija. **Sodnik mora preveriti če materialnopravno podlago tožbe. Do zamudne sodbe pride lahko le, če je tožba sklepčna!**

6. primer:

- a) Zavrnen zahtevek – kaj je materialno pravno prav – inerpretacija pojma življenjska skupnost – pravna kvalifikacija – to pravno ni življenjska skupnost, zato se nanj ne more prenesti najemna pogodba → nesklepčna tožba.
- b) Zavrnen zahtevek – tožba ni sklepčna.
- c) Obsodilna

4.primera:

če ne odgovori – zamudna sodba!

29.10.2003 – Galič

Sodišče mora predoditi, ali gre za razpolaganje, ki je v nasprotju s kogentno normo.

Zakaj so kakšne norme kogentne?

- Ker je treba varovati javni interes

- Zaščititi šibkejšo stranko – pogosto je soglase formalno, dejansko pa je lahko ena stranka v to prisiljena

Kako ugotovimo, ali je norma dispozitivna? – zraven lahko piše »če se ne dogovorita drugače«, ni pa to nujno.

Po splošnem delu velja, da je dispozitivno, kar ne piše, da je kogentno!

Norme so **ali kogentne ali dispozitivne** in ne morejo POSTATI kogentne. Če je **določba dispozitivna**, jo lahko izključita in **velja le, če se stranki ne dogovorita drugače. Kogentne norme so prisilne v vsakem primeru!**

Če se sprašujemo, ali je nekaj dopustno, ali ne – ali stranki tega po materialnem pravu ne smeta doseči (ali se to lahko dogovorita s pogodbo (1.primera) ali ne (3.primera))!

Preizkus sodišča, ali je nekaj v skladu s kogentnimi normami, ni pogost, saj je kogentnih predpisov v CMP malo.

Namen 3(3) ZPP je preprečiti, da stranke izkoristijo postopek za uresničitev cilja, ki ga s poslom iz CMP ne morejo doseči.

1.primera:

- a) prodajna pogodba – z izročitvijo/ izpolnitvijo nastanejo določeni stroški (transport,...). Po OZ-u nosi te stroške prodajalec – dispozitivna norma, ker se stranki nista dogovorili drugače. Prodajalec vseeno toži kupca za stroške – ne bi smel. Vendar toženec pripozna zahtevek – to je kot naknadni dogovor. Sodišče v takem primeru lahko prisodi plačilo stroškov prodajalcu, ker tako hočeta stranki – upošteva se volja strank! Ta pripoznava ni v skladu z dispozitivno normo CMP; zahtevek ni materialnopravno utemeljen, toženec ni dolžan plačati stroškov! Vendar lahko sodišče prepreči pripoznavo zahtevka le, če gre za nasprotovanje kogentni normi CMP! Sodišče preveri le, če ni v skladu s kogentnim predpisom.

3 (3).čl.ZPP.

- b) Toženec prizna vsa dejstva, ne odgovori pa na tožbo – ni obsojen!

3.primera:

Kogentna določba – ne sme prodati zaščitene kmetije komu, ki ni kmet.

Gre za poskus obiti zakon. Tak sklep nasprotuje materialnemu pravu. Nasprotuje 3(3).čl.ZPP. Če s pogodbo ne moreta doseči prenosa lastninske pravice, ga tudi s sdbom ne moreta.

Če bi bilo to res – priposestvovanje še preden je prišlo do norme o zaščiteneh kmetijah, bi sodba obveljala – zahtevek bi se priznal.

Če sodnik posumi, da gre za sumljiv posel, po urdani dolžnosti preverja informacije.

2. primera:

ta primera je na isti način kot prvi – velja dispozitivna določba zakona. Zahtevek za 10% obresti je neutemeljen in če bi se toženec upiral, bi bil zahtevek zavrnen. Toženec zahtevek pripozna, zato bi se lahko zmenila tudi s pogodbo, torej se zahtevku ugoditi.

Delna pripoznava je možna – če bi tožil za 10%, toženec bi pripoznal 8% - za 8% bi bilo ugodeno zahtevku, za 2% bi se tožarila naprej – sodišče bi moralo preveriti!

7.primera:

tolar je plačilno sredstvo – kogentno pravilo.

Lahko se sklene s klavzul, da se plača v protivrednosti tuje valute, ne pa, da se plača v tuji valuti.

Po ZOR-u – če pride do takega dogovora, pogodba ni nična, ampak se obveznost v tuji valuti preračuna v domačo. V OZ-u te določbe ni več. So pa določbe o delni ničnosti in naj pogodba, če se da ostane v veljavi.

Zato velja enako kot po ZOR-u → po CMP torej velja, da ima pravico do tolarke protivrednosti.

Težava je v tem, da toži za tujo valuto – za DEM!

Sodišče ima 3 možnosti:

- Obsodi na DEM – nemogoče!
- Da plača SIT protivrečnost
- Da zahtevek zavrne

Sodišče ne sme prisoditi tožniku nekaj drugega, kot je on zahteval – ali je SIT in DEM isto? Če je, sodišče lahko prisodi DEM, če pa ni, pa ne. Vendar to ni isto. To je, kot če bi sodišče prisodilo npr. valuto Bolgarije.

Če je zahtevano v devizah, pa odisšče prisodi protivrečnost teh deviz, s tem krši načelo o vezanosti na zahtevek. Sodišče ni ravnalo prav, moralo bi zavrni zahtevek. Moralo bi se vprašati le, ali je upravičen do DEM ali ne in ne če je upravičen do česa drugega!

Tudi če bi toženec pripoznal zahtevek, bi bil ta zavrnen, saj take pogodbe ne bi mogla skleniti.

Pri tem primeru je pomembno:

- **Sodišče bi bilo neučinkovito, če bi moralo preverjati, ali je tožnik upravičen do česa drugega.**
- **Človek se mora sam odločiti** – tožnik mora tožiti na SIT!
- **Pravica do obrambe** – toženec mora vedeti, kaj mu grozi – brani se proti zahtevku – če se zahtevek spremeni sredi tožbe, je kršena toženčeva pravica do obrambe!

06.11.2003 - Galič

12.primera:

Če je pogodba nična, se je ne izpolni, zato A ne more dobiti plačila.

Ali je odločitev sodišča materialnopravno pravilna? Da!

Kaj pa procesnopravno? Po načelu dispozitivnosti sodišče ne sme prisoditi drugo, kot je bilo zahtevano - ne bi smelo prisoditi denarja.

Da sodišče ugodi stranki:

1. materialnopravno ima prav

2. procesnopravno ima prav

Če je nekdo do nečesa upravičen in tega ne zahteva s tožbo, mu sodišče tega ne sme prisoditi.

A lahko zahteva z novim zahtevkom stvar, ker ne gres za isti zahtevek.

Stroške prvega sojenja plača A, saj je sam napačno tožil.

Možnost, da bi pravilni zahtevek prej zastaral:

Eventualni zahtevek - če bo prvi zahtevek zavrnen, naj bo tožen toženec na drugo stvar - zavarovanje zahtevka - v eni sodbi se odloča o obojem. Nevarnost eventualnega zahtevka - sodišče dobi vtis, da tožnik ni prepričan v svojo tožbo - zbije si verodostojnost.

9.primera:

Večina procesnih določb ZZZDR je prenesenih v ZPP.

To je odločanje mimo zahtevka - 422.čl.ZPP - izjema od splošnega načela dispozitivnosti! Tu velja načelo oficialnosti.

10.primera:

Kako ravnati v primeru premoženjske škode?

1. Zahtevek za odškodnino v denarju pred sodiščem (specific performance se skoraj nikoli ne upošteva - v anglosaških državah)

2. Naturalna restitucija (Slovenija) - vzpostavitev prejšnjega stanja. Včasih to ni možno; včasih je možno, a ni primerno (npr. ekonomsko nesprejemljivo).

164.čl.OZ - če ni možno/ primerno - sodišče lahko prisodi denar

- prisodi denar, če ni možno/ primerno vzpostaviti prejšnje stanje.

»Sodišče prisodi« - razlagamo kot "stranka ima pravico do denarne odškodnine, razen če..."

(primerjava 87.čl.OZ - "stranka mora vrniti" - mora tožiti za vrnitev).

V tem členu je **materialnopravno urejeno, kdaj ima oškodovanec pravico do odškodnine** - kdaj lahko tožnik zahteva odškodnino, **ni pa urejeno procesnopravno vprašanje**, ali ima sodišče pravico prisoditi nekaj, kar ni zahtevano.

Upnik NE MORE izbirati!

Sodišče ugotovi, da je naturalna restitucija možna in primerna. Tožnik do denarja ni upravičen. Sodišče lahko zavrne zahtevek, NE more pa prisoditi nekaj drugega - po splošnem načelu dispozitivnosti. Sodba se zavrne, tožnik ima pravico zahtevati naturalno restitucijo.

11.primera:

Spet stranka ima pravico zahtevati sankcijo, a je ni, zato sodišče tega NE more prisoditi.

8.primera:

Sodišče sicer ni pravilno prisodilo 30.000,00SIT - nezakonita sodba.

Toženec mora kljub temu spoštovati sodbo in jo izpolniti. Lahko bi se pritožil, dokler sodba ni bila pravnomočna.

319. (ne 333!) čl.ZPP

V izvršbi se ne da več ugovarjat glede sodbe.

13.primera:

Dolžnik je vrtec. Če bi tožili starše in oni ne bi pripoznali zahtevka, sodba ne bi bila obsodilna, saj starši ne odgovarjajo v tem primeru.

Kaj če pripoznajo? Odškodninsko pravo je dispozitivne narave (ne v smislu povzročanja škode!); potem, ko je škoda narejena, lahko plača kdor hoče, tudi več,...

Zamudne sodbe ne bi bilo, ker sodba ni sklepčna.

13.11.2003 – mlada raziskovalka

PRAVICA DOSTOPA DO SODIŠČA

Gre za pravico do sodnega varstva civilnih pravic. Država mora posamezniku zagotoviti, da svoje civilne pravice uveljavlja pred sodiščem.

Svet Evrope – ustanovljen 1954, ima 45 članic, glavna dejavnost je varstvo ČP (ukvarjajo se tudi z drugimi področji, npr. varstvo okolja).

Glavni vir pravice dostopa do sodišča je **EVROPSKA KONVENCIJA O ČLOVEKOVIH PRAVICAH**.

Slovenija jo je ratificirala 1994 – uporablja se neposredno; hierarhično je nad zakonom in pod URS.

EKČP sprejeta 1950, velja od 1953.

Vsaka članica, ki jo ratificira, jo mora uporabljati in biti podrejena Evropskemu sodišču v Strasbourgu.

EKČP daje varstvo posamezniku – posameznik se lahko pritoži zoper svojo državo, jo toži, da je kršila njegove ČP, pred Evropskim sodiščem.

Človekove pravice:

a) osnovne človekove pravice

b) pravice varstva ČP → so tudi ČP, so na istem nivoju, le da služijo uveljavljanju ČP → (1)6.čl.EKČP – pravica do dostopa do sodišča – da se sploh začne postopek pred sodiščem

Slovenija → EKČP se uporablja neposredno; naša sodišča se morajo podrežati sodišču v Strasbourgu.

1.Primera:

Irski se je branila s tem, da je terorist; da si ne zasluži teh pravic. To NI prav → tudi če je terorist, je pred zakonom enak – ugovor nevrednosti NE MORE obveljati – država bi to lahko zlorabila.

Sodišče je presodilo, da mora država VSAKI osebi, ki se znajde pod njeno jurisdikcijo, zagotoviti dostop do sodišča!

Pravici do sodnega varstva se lahko odpove (npr. da zahtevamo arbitražo ali se v pogodbi vnaprej dogovorimo, da bo odločala arbitraža – nesodni organ, katerega odločbe imajo veljavo pravnomočne sodne odločbe.)

Da se odpovedat sodnemu varstvu le za DOLOČEN spor oz. za spor iz DOLOČENEGA pravnega razmerja – NE pa na splošno!

2. Primer:

Država se je branila: 6.čl.EKČP se nanaša na civilne pravice in obveznosti, to pa je pri nas upravna zadeva, pri kateri ni dolžna nuditi sodnega varstva.

Doktrina avtonomne (suverene) razlage – sodišča, ki so soočena z različnimi pravnimi redi se odločijo, da **uvedejo svojo razlago** – za civilne pravice in obveznosti gledajo naravo pravice – njen namen – ni pomembno, ali gre za upravno razmerje ali civilno – torej **ni pomembno, ali država deluje kot oblastni ali zasebni organ. Pravice med zasebnopravnimi subjekti in lastninska pravica ter vsi spori, ki izhajajo iz teh pravic, VEDNO spadajo med civilne pravice in obveznosti!**

Gradbeno dovoljenje – lastninska pravica – država je **DOLŽNA** nuditi varstvo!

Slovenija – ob ratifikaciji je morala urediti upravni spor.

3. Primer:

Gre za osebno pravico – področje CP – država bi morala nuditi varstvo – izgovarjala se je, da so nudili sodno varstvo, ampak to varstvo je zgolj procesno.

Pravica dostopa do sodišča mora biti učinkovita – v okviru pravice dostopa do sodišča, imajo osebe pravico do vsebinske (meritorne) odločitve.

4. Primer:

a) za učinkovitost dostopa do sodišča – onemogočena je izvršba sodbe – da bi se do konca uredila razmerja ne pa samo na papirju – **tudi pravica do izvršbe spada pod sodno varstvo**

b) pride do izvršbe po 12 letih – **pravica do izvršbe mora biti v razumnem roku!**

5. Primer:

Zadošča, da je sodnemu varstvu zadoščeno na eni stopnji – sodišče preverja organ – Svet odvetniške zbornice – odloči se, da bo uporabilo avtonomno razlago – ta organ (Odvetniška zbornica) odloča o civilni pravici – **mora zadoščat kriterijem:**

- z zakonom ustanovljen
- nepristranski – treba je dokazati pristranskost – velja domneva nepristranskosti
- neodvisen – organizacijsko neodvisen od oblasti
- odločal o zadevi iz svoje pristojnosti
- odločal na podlagi pravnih pravil
- odločal po vnaprej predvidenem postopku

Sodišče je ugotovilo, da organ ustreza vsem kriterijem in je sodnemu varstvu ugodeno!

6. Primer:

NE more sodelovati v postopku – praktično je sodno varstvo onemogočeno!

Država bi lahko ali prilagodila zakonodajo (poenostavila postopke) ali pa nudila brezplačno pomoč.

V konvenciji so določeni cilji, sredstva izbere država.

7. Primer:

a) je učinkovit dostop do sodišča – pravna varnost je pomembna – zato mora obstajati nek rok, da se razmerja dokončno uredijo – da toženec ne čaka celo življenje na ponovno tožbo.

Izvrševanje te pravice mora država urediti. **Država lahko sicer postavlja omejitve, ampak morajo zasledovati legitimni cilj, hkrati pa mora biti omejitev sorazmerna s ciljem (ne 1 dan ampak 15 dni) → kumulativna pogoja – morata veljati hkrati!**

b) Večina prebivalcev ni pravnikov, zato je zastopanje odvetnikov nujno, vendar mora država potem tudi zagotoviti sistem brezplačne pravne pomoči – v tem primeru lahko zavrže!

8. Primer:

a) **procesna legitimacija** = sposobnost sodelovanja v postopku (aktivna – kdo lahko toži; pasivna – kdo je lahko tožen).

Določeno je bilo, da lahko toži le arhitekturna zbornica – to je kot da bi odvzeli pravico posamezniku in jo dali zbornici.

Ni nujno, da se bo zbornica enako zavzemala za njgove pravice kot on sam.

Gre za uveljavljanje pravic – ne more jih uveljavljat sam, ampak le prek Arhitekturne zbornice

b) npr. da v pristopni izjavi podpiše, da res odloča le arbitraža – če hoče opravljati poklic, mora biti član (to = OK), ampak če hoče biti član, mora podpisati to izjavo o arbitraži – to NI OK – ni imel izbire!

9. Primer:

Poslanci so predstavniki ljudstva – različnih interesov – če to prepovedo, to ni v redu. Cilj je legitimen – omejeno je na izjave med sejam – omejitev mora biti sorazmerna!

20.11.2003 - Galič

II. ZBIRANJE PROCESNEGA GRADIVA

TOŽBENI ZAHTEVEK = kar tožnik zahteva, da mu sodišče prisodi. Nanj se nanašata **načeli dispozitivnosti in oficialnosti**.

Da lahko sodišče razsodi o zahtevku, mora biti predhodno zbrano procesno gradivo oz. podlaga tožbenega zahtevka

Na **ZBIRANJE GRADIVA** oz. na **podlago zahtevka** = **procesno gradivo** se nanašata **razpravno**

→ **Razpravno načelo** = stranke so dolžne priskrbeti procesno gradivo; sodišče upošteva le gradivo, ki mu ga predložita stranki.

→ **Preiskovalono (instrukcijsko) načelo** = sodišče samo zbira gradivo in ni vezano na tisto, kar mu stranki ponudita.

Glede podlage zahtevka velja volja strank - **stranki določata podlago** - razpravnost ima prednost pred preiskovalnostjo.

PROCESNO GRADIVO (PODLAGA TOŽBENEGA ZAHTEVKA) SE DELI NA:

1. Dejstva

So najpomembnejši del procesnega gradiva.

Ali lahko sodišče upošteva dejstva, ki jih navajata stranki, ali tudi samo priskrbi dejstva?

1. Primer:

Gre za dejstvo, ki ga nobena od strank ni zatrjevala = zastaranje - pomembno! Če se upošteva, se zahtevku ugodí.

Ali sme sodišče pomembna/ relevantna dejstva upoštevati, če jih stranki ne zahtevata?

NE! Sodišče sme upoštevati LE TISTA dejstva, ki jih stranki zatrjujeta. Ostalo je sodišče dolžno šteti, kot da tega ni.

Izjema od tega pravila: če sodišče posumi, da gre za **izigravanje načela prepovedi materialne resnice**, lahko po uradni dolžnosti upošteva tudi druga dejstva.

Toženec je pozabil navesti pravno relevantno dejstvo, zato bi bil zahtevak lahko zavržen.

(Dilema: splošno znano dejstvo = ali je izjema od tega, kar sodišče lahko upošteva, čeprav tega nihče ne zatrjuje? - večinsko stališče = splošno znano dejstvo ni treba dokazati, mora pa se ga zatrjevati!)

a) **NE! Ne more, ker se nobena stranka ne sklicuje na to!**

b) **Ali lahko strankam sugerira (namiguje)?**

12.čl.ZPP - Načelo pravne pomoči prava neuki osebi - ZPP se sklicuje na procesne pravice in na ta zakon

(npr. pravico do pooblaščenca, postavljati vprašanja, ugovarjati,...) ⇒ omejen domet načela!

Zastaranje je institut, ki ga ureja OZ - to ni procesna pravica; je vsebina ugovora (in ne pravica do ugovora!).

Sodnik ne sme biti pristranski - če mu pove, je prevzel vlogo odvetnika.

Toženec večinoma ne ugovarja z zastaranjem, ker tega NE VE! Zastaranje je tudi v interesu sodišča - najlažji in najhitrejši način rešitve spora.

Materialno procesno varstvo:

285.čl.ZPP - omili trdoto razpravnega načela

Ima meje - večanje aktivnosti sodnika v postopku lahko omeji njegovo nepristranost - lahko ogrozi razmerje sodnika s stranko.

Nepristranost sodnika lahko ogrozi tudi odločenost sodnika o stvari - če sodnik kaže, da se je o določeni stvari že odločil.

Razlika → sodnik ima mnenje : sodnik mnenje izrazi - razlika v teži odstopa od tega mnenja.

Mejo materialnemu procesnemu varstvu torej postavlja zahteva po nepristranosti (neodločenost) - zadržanost mora naresti vtis, da še ni odločen - da so še možnosti.

Če toženec zastaranja ne uveljavlja, ni mogoče vnaprej vedeti zakaj. Primer se da razsoditi tudi brez zastaranja.

Bistvo materialno-procesnega varstva - Če stranke zasledujejo nek cilj in v tem zasledovanju navajajo dejstva, jim sodišče lahko naroči pojasnitev dejstev.

Npr. če bi toženec rekel, da je že preteklo dovolj časa to ni enako ugovoru zastaranja po pravni terminologiji, bi pa lahko šlo za nek laičen ugovor - ta bi sodišče lahko vprašalo, če želi to uveljaviti.

Če so navedbe strank nejasne, protislovne; stranka uporablja nepravne formulacije ali napačno uporablja pravne formulacije,... V teh primerih sodišče lahko zahteva, da pojasni - razčisti pojme.

2 vprašnji pri materialno-procesnem vodstvu:

- vprašanje nepristranosti
- ekonomičnosti (hitrosti) postopka - aktivnost sodnika je breme sodnika.

Materialno-pravno vodstvo lahko omogoča, da se pove kaj v okviru zahtevka, ne pa izven njegovih meja.

2. Dokazi

Ali tu velja razpravno načelo? Isto velja kot za dejstva.

Dokazi = sredstva za ugotovitev dejstva.

Izjema - razpolaganje strank v nasprotju z moralo ali prisilnimi predpisi.

7. Primer:

Nekdo priznava nekaj, kar ni v skladu s pričevanji prič in policijskim zapisnikom. V pravnem postopku velja, da priznanje dejstev, se šteje, da se priznana dejstva štejejo za resnična - volja strank je nad materialno resnico! Priznanje dejstev nadomešča dokaz - če so neka dejstva priznan, jih ni treba dokazovat. Cilj pravnega postopka ni, da se kaznuje storilca, zato je treba odmisлити dejstvo, da bo odškodnino plačala oseba, ki je nedolžna (toženčeva volja je, da plača).

3. Pravna pravila

4. Izkustvena pravila, pravila logičnega mišljenja, pravila znanosti in strok

27.11.2003 – Galič

5. Primer:

Kako naj v pravnem postopku ravna sodišče, ko se pri izvedbi vseh dokazov ne more prepričati o resničnosti dejstev?

Tožnik – hoče denar nazaj.

Toženec – trdi, da je denar vrnil.

- Če sodišče o stvari ne more razsoditi – ne zna razsoditi → non liquet = odreče razsodbo. 2.čl.ZPP tega NE dovoli; prav tako URS – pravica do sodnega varstva. Glavni namen pravnega postopka je rešitev spora! Spor je treba rešit« (absolutio distancia – inkvizicijski kazenski postopek – iskanje resnice = edini cilj; če se je ne da najti, se postopek ustavi)
- ZPP preprečuje, da sodišče reče, da je zadeva premalo vredna, da se s tem ukvarja.
- Ali lahko sodišče odloča po pravičnosti – kdor je v socialni stiski, dobi denar? NE!
- Ali lahko sodišče reče, da je nekaj »bolj verjetno« in zato določi denar nekomu? NE!

215.čl.ZPP – določba o dokaznem standardu = sodišče sklepa po pravilih o dokaznem bremenu.

DOKAZNI STANDARD = stopnja bremena, ki mora biti dosežena, da sodišče neko dejstvo šteje za resnično.

- ❖ V kazenskem postopku je dokazni standard = **onstran utemeljenega dvoma (beyond reasonable doubt)**
- ❖ **Preponderance od evidence = verjetnost** → če je eno bolj verjetno od drugega, se šteje, za resnično (feather on the balance rule) → pri nas ne velja! (velja v ZDA)
- ❖ Slovenija:
215.čl.ZPP – dokazni standard → če sodišče ne more **ZANESLJIVO** ugotoviti nekega dejstva, sodi po dokaznem bremenu.

Kaj je bližje materialni resnici? Verjetnost obstoja dejstva je večja. Po eni strani je angleški sistem bližje materialni resnici, ker če pri nas ne dosežejo dokanega standarda (zanesljivosti), se šteje, da ni res, kar je v bistvu bolj oddaljeno od materialne resnice – **bližje ji je verjetnost.**

- **Kazenski postopek** → v dvomu v korist obtoženca – kar gre v korist/ škodo obtoženca, mora tožilec dokazati – dokazno breme na njemu
- **Pravdni postopek** → pravila o dokaznem bremenu so popolnoma drugačna → pravilo povezanosti trditvenega in dokaznega bremena: kdor nekaj zatrjuje (mora zatrjevati), je na njemu breme dokaznega

bremena. Če gre dejstvo eni stranki v korist, bo šlo TEJ stranki v škodo, če bo dejstvo ostalo nedokazano (če je sodišče v dvomu glede silobrana v pravnem postopku, bo šlo to v škodo stranki, ki se je na to sklicevala)! Toženec trdi, da je vrnil denar – na njemu je dokazno breme! Če sodišče ostane v dvomu, bo šlo to NJEMU v škodo. Sodba bo torej OBSODILNA.
Tožnik trdi, da ni vrnil denarja – kako lahko to dokaže? Lažje je dokazati pozitivno dejstvo kot negativno. Negativnega se NE dokazuje! Breme dokazovanja se naprti tistemu, ki trdi nekaj pozitivnega.
Kdor MORA nekaj trditi, mora to dokazati! Na tožniku je tisto, da dokaže, da je terjatev nastala. Toženec mora dokazati, da je terjatev vrnjena.

Tožnik dokazuje:

1. da je sklenjena pogodba, da se denar, ki se ga da, vrne
2. da je posojilodajalec na podlagi te pogodbe denar izročil
3. da je potekel rok za izpolnitev

Dokazno breme glede prenehanja zahtevka, ugovora terjatve; da je terjatev že izpolnjena,... je na tožencu (dolžniku).

Tožnik dokazuje obstoj zahtevka, toženec pa prenehanje.

6. Primer:

Glede dejstev in dokazov velja **razpravno načelo** ⇒ sodišče upošteva le dokaze, ki jih stranki predložita. Pri pravnih pravilih pa velja - pravo preverja sodišče po uradni dolžnosti.

Preiskovalno načelo ⇒ sodišče je vezano na zahtevek - dejansko podlago; preveriti pa mora, če obstaja kakšna norma, ki ustreza temu, kar tožnik zahteva. To mora ugotoviti po uradni dolžnosti. Iura novit curia. Iz dejstev, ki jih je tožnik navedel v tožbi izhaja, da toženec dolžan.

3. Primer:

Kupec trdi: "Kupec ni dobil stvari, do katere je po pogodbi upravičen - prodajna pogodba sploh še ni izpolnjena - od nje se lahko odstopi."

To NI neizpolnitev, ampak NAPAČNA IZPOLNITEV.

Šlo je za stvar z napako. Ker kupec trdi, da gre za neizpolnitev, je vseeno, ali graja ali ne.

Zelo **pomembno je torej, za kakšno pravno kvalifikacijo gre!**

Stranka ima v mislih drugo pravno kvalifikacijo kot sodišče.

Za uporabo druge pravne kvalifikacije stranki nista navedli pomembnega dejstva, ali je bila napaka grajana ali ne! Zato sodišče ne more dati kvalifikacijo napačne izpolnitve, ampak z vidika zahtevane pravne kvalifikacije zahtevek zavrne.

Ali lahko sodišče v okviru materialnega procesnega vodstva sodišču svetuje? Lahko, a ne na način, da mu pove za drugo pravno kvalifikacijo, ampak na bolj rezerviran način.

4. Primer:

Glede dejstev velja **razpravno načel**: sodišče lahko upošteva le dejstvo, na katero se stranki sklicujeta. Tako tukaj tega dejstva ne upošteva.

ZZZDR - sodišče lahko ugotavlja dejstva, ki za stranki niso sporna (npr. tožnik reče, da ima drugo žensko, žena to potrdi).

Kako sodišče sploh ugotovi to dejstvo? Več možnosti (iz druge pravde,...).

Če je neko pravno relativno dejstvo zatrjevano, pa se tega, da sklepate na drugo dejstvo, ali se lahko to drugo dejstvo upošteva? NE!

(Tožnik npr. zatrjuje neskladje interesov, to kaže na varanje).

9. Primer:

A je v dobri veri. Dejstva so sporna. Velja iura novit curia; velja pravni silogizem - sodišče mora najprej ugotoviti dejstva, ki jih nato subsumira pod pravne norme.

Sodišču se spleča najprej preveriti, kaj pravi zakon ⇒ če bi bilo vse, kar tožnik pravi, res, ali bi bila tožba možna? **Sklepčnost tožbe!** Ker če bi ugotovil, da ni sklepčna je **VSEENO, ali je res ali ne.**

Služnost mora biti zapisana v ZK! Izjema je priposestevanje.

Služnosti nima. Tudi če bi bilo res, da jo je izvrševal, ne bi bilo ugodeno - je relevantno.

b) odgovor je HUDO NAPAČEN!

d) Zavržba pride v poštev, če je s tožbo PROCESNO nekaj narobe in ne materialno (sklepčnost je problem materialnega prava). Torej je sodišče NE more zavreči - je procesno v redu, materialno ni v redu!

c) glavna obravnava je v pravnem postopku obligatorna - na prvem naroku lahko stranki še kaj povesta!

a) je pravilen! Narok razpiše, stranke vpraša, če so še navedbe; če jih ni, zavrne dokazne predloge, saj tožba ni sklepčna.

3.12.2003 - Galič

IV. PREDHODNA VPRAŠANJA

- vprašanje o obstoju določene pravice ali pravnega razmerja
- mora biti odvisna odločitev o glavni stvari

Statusno vprašanje ⇒ kazensko, upravno, pravno razmerje stvarno pravno obligacijsko.

rei vindicatio - predhodno vprašanje = ali sem lastnik?

izpolnitev obveznosti - predhodno vprašanje = ali obstaja kakšna obveznost?

plačilo preživnine - predhodno vprašanje = ali je toženec otrokov oče?

3. Primer:

Ne, ker gre za vprašanje nekega dejstva in ne pravice/ razmerja. Predhodno vprašanje v tej pravdi - ali obstaja pogodba?

Sicer je od tega odvisna odločitev o glavni stvari, vendar ne gre za pravice ali razmerja.

2. Primer:

Izlet na Dunaj, lažja prometna nesreča, mala škoda Avstrijec, avto popravijo tam, lahko tožiš na Dunaju. Vemo da ima jadrnico privezano v Izoli - lahko tožiš v Sloveniji, če ima premoženje v Sloveniji. Toženec ugovarja, da je jadrnica last žene.

Ne, ker od tega ni odvisna odločitev o glavni stvari.

Odvisno od procesnega dejanja.

Odločitev o procesni sposobnosti tudi ni predhodno vprašanje.

Predhodno vprašanje ⇒ sodišče ima možnost, da ne samo reši, dobi pomoč (če gre za predhodno vprašanje - lahko postopek prekine). Sodišče vezano na odločitev o predhodnem vprašanju.

Kdo in kako odloča?

13.čl.ZPP

2 situaciji:

a) Predhodno vprašanje na matičnem področju že pravnomočno rešeno

Predhodno vprašanje očetovstvo - sodba na ugotovitev - pravdno sodišče na to odločitev vezano.

b) Ko se pravdno sodišče sreča z nekim predhodnim vprašanjem, na matičnem sodišču ni še nič odločeno.

Sodišče po diskreciji samostojno odloča ali

- postopek prekine - dokler matično sodišče postopka ne reši
- samo reši - tako predhodno vprašanje

Delavec nekomu povzroči škodo. Oškodovanec lahko toži delodajalca - ugovor delavec ni član kolektiva, ni delavec.

Sodišče: - prekine postopek - na delovnem sodišču

- je delavec, pogodba je veljavna (sicer o tem odloča delovno sodišče) ⇒ učinek samo v tej konkretni pravdi!!!

1. Primer:

Je predhodno vprašanje.

Sodišče reši samo - najemna pogodba je veljavna - plačilo najemnine 99

Za drugo leto (npr. 2000) ugovarja, da je nična.

O veljavnosti bo treba ponovno odločati.

Vmesni ugotovitveni zahtevek:

Stranki zagotovi pravnomočno odločitev o predhodnem vprašanju, če je v pristojnosti pravnega sodišča.

Od strank je odvisna ali se bo.

Načeloma samo v konkretni zadevi, razen če stranka postavi vmesni ugotovitveni zahtevek.

Obstoj KD kot predhodno vprašanje v pravdi - odločitev o CP zahtevku odvisno od obstoja KD.

Obstoj KD je pogoj za nastanek pravice CP v modernem pravu.

Ti primerki so redki

ZOR - 2 primera; OZ - 1 primer = dolžina zastaralnega roka odškodninske obveznosti (ne pa njen obstoj, ne nastanek!).

KD hude telesne poškodbe = kazen 10 let, zastaralni rok 10 let.
Dedno pravo - pri dedni nevrednosti.
Delovno pravo - kršitve delovnih obveznosti.

Zastaralni roki v CP:

Subjektivni 3 leta

Objektivni 5 let

10. Primer:

Oškodovanec vloži tožbo po 2 letih - vseeno!

Dogodek 1997.

Tožba - po poteku 5 let - toženec ugovarja z zastaranjem.

354.čl.OZ - tožnik - takoj bila škoda s KD; JE BILA storjena škoda s KD ugodi - ni bila storjena - tožba zastara - zavrne.

KD ni bilo - pravdo sodišče ne more naprej preden ne odloči.

Sodišče najprej prekine in čaka na odločitev kazenskega sodišča.

13.čl.ZPP - če ni s posebnimi predpisi drugače določeno

Presumpcija nedolžnosti bi lahko preprečila sodišču do takega postopka!

Ožja koncepcija - nihče ne bo obsojen

Barbera vs Španija - ni obsojen

Širša koncepcija - drugi državni organi ne smejo

Krause vs Švica - obnaša kot da je KD obstaja - dokler ni pravdni postopek

Ustavno sodišče je že 2x odločilo - kdor je v kazenskem postopku, ne more biti imenovan za notarja - kršenje presumpcije nedolžnosti.

V nobenem primeru, nobenem področju ne sme imeti posledic, če ni obsojen!

• **Evropsko sodišče** - take šteti za en postopek, ker je vse skupaj povezano

• **Slovenija** - praksa do 2 leti nazaj, da pravdo sodišče sme odločiti o KD kot o predhodnem vprašanju (ožja koncepcija ne obsodi, ni kazni, ni vpliva na KP)

- v zadnjih 2 letih - vrhovno sodišče - pravdo sodišče ne sme (načeloma) odločiti, ker je to v nasprotju s presumpcijo nedolžnosti (postopek prekin in čaka na konec kazenskega postopka).

V primeru ko pride vmes do amnestije, pomilostitve, kazenske imunitete, zastaranja kazenskega pregona, smrti storilca,... dediči.

Upnik toži na škodo.

Sodna praksa se je spremenila - načeloma domneva dolžnosti preprečuje, da bi sodišče samo odločilo - vendar obstajajo izjeme.

- storilec umre (postopek proti dedičem - v KP ne more bit)

- amnestija

- storilec po storitvi hudo duševno zboli

V teh primerih sme sodišče samo odločiti.

11.12.2003 - Galič

IDENTIČNO DEJANSKO STANJE = 2 sodišči obravnavata isti hstorični dogodek.

12. Primer:

Toženec ugovarja z zastaranjem - tožnik ugovarja, da je škoda povzročena s KD, zato je treba uporabiti daljši zastaralni rok.

Toženec pravi, da je bil oproščen, tožnik pa, da je vezano le na kazensko obsodilno sodbo, torej naj sodišče še enkrat odloča o tem ⇨ to NI res - 14.čl.ZPP se nanaša na drug institut in ne na predhodna vprašanja.

Na predhodna vprašanja se nanaša 13.čl.ZPP: načelo vezanosti ⇨ če je predhodno vprašanje na matičnem področju že rešeno - če se sodišče sooči s predhodnim vprašanjem drugega sodnega organa, pa je o tem že odločeno na matičnem sodišču, je sodišče vezano na odločitev matičnega sodišča.

Matično (kazensko) sodišče je oprostilo toženca. Na to je vezano v našem primeru civilno sodišče (ne le na obsodilno sodbo).

A NIMA prav. Tožba na odškodnino je zastarala po civilnem roku, saj je bil po kazenskem oproščen in torej KD sploh NI bilo.

OZ - edina možnost,ko je civilna posledica odvisna od tega, ali je bilo storjeno KD = zastaralni rok je daljši le, če gre za KD!

V tem primeru ga NI bilo. Če bi po npr. 2 letih (pred zastaranjem), bi bilo vprašanje o obstoju KD irelevantno.

11.Primer:

Kazenski postopek se lahko zaključi z zavrnilno sodbo - ali daljši zastaralni rok pride v poštev?

Ali je vezano na zavrnilno sodbo?

• **Argument proti vezanosti** = če je PRAVNOMOČNO (obsodilna in oprostilna sodba) rešeno, je sodišče vezano.

Zavrnilna sodba ne reši ničesar vsebinsko, ampak le PROCESNO.

• **Argument ZA vezanost** = obtoženec se ne more upreti umiku obtožnice, saj je zanj to dobro - umik obtožnice ima isti učinek kot oprostilna sodba.

• **Stališče sodne prakse** = na zavrnilno sodbo kazenskega sodišča pravdno sodišče NI vezano.

Nastanek odškodninske terjatve je možen tudi, če ravnanje, ki je povzročilo škodo, ni KD! Kljub temu je to ravnanje lahko temelj za odškodninsko obveznost.

Npr. povzročitev avtomobilske nesreče iz malomarnosti z lažjimi telesnimi poškodbami (ni KD, je odškodninsko odgovoren), 13letni otrok povzroči zlom noge (ni kazensko odgovoren, civilno pa je), v določenih primerih zadošča objektivna odgovornost za pravdni postopek za kazensko pravo pa NE (npr.če odpove zavora - v civilnem postopku bi uspel s tožbo (avto je nevarna stvar - imetniki odgovarjajo objektivno).

Kazenski odgovornosti se je lažje izogniti kot civilni.

Načelo pravičnosti - npr. neprištevnosti ne odgovarjajo - izjema actio liberam in causa - vednar če ni niti lahke malomarnosti, ne moremo uporabiti niti ta institut.

Vnaprejšnje prestavljene krivde se mora pri actio liberam in causa nanašati na posledico ⇒ ali bi se moral zavedati, da lahko v neprištevnem stanju stori določeno KD.

Civilno pravo ⇒ ali bi se moral zavedati, da je lahko pijan - krivda v odnosu do samega stanja neprištevnosti in ne samo posledice!

Veliko dogodkov lahko utemelji tako kazensko kot civilno odgovornost.

KD ni predhodno vprašanje za civilno pravdo.

14.čl.ZPP določa v korist oškodovanca in razbremenitve sodišča, da bo v primeru, ko je bil NAJPREJ kazenski postopek in je bilo tam razsojeno z obsodilno sodbo, civilno sodišče vezano na to sodbo.

Kazenski postopki se pogosto začnejo prvi.

Vezano je LE na OBSODILNO sodbo! Na oprostilno NI vezano, ker je prag odgovornosti za civilno pravdo nižji.

Na obsodilno je vezano, ker je pri KD prag za odgovornost višji in je toliko bolj verjetno (=100%), da je podana odgovornost za civilno pravdo.

14.čl.ZPP - pravdno sodišče je vezano **glede obstoja KD in kazenske odgovornosti**. Cele vrste ugovorov toženec ne bo mogel dati, če jih je dal že v kazenskem postopku:

npr. silobran - če bi bil silobran, ne bi bilo KD

ugovor vzročne zveze - če ne bi bilo vzročne zveze, ne bi bilo KD

če ga izredno pravno sredstvo oprosti, bi imel to sredstvo tudi v pravdnem postopku

5.Primer:

Identično dejansko stanje.

Ne! Po 14.čl.ZPP je vezano na obstoj KD in kazenske odgovornosti, na ostalo pa NI (na vse, kar se ne nanaša na KD ali kazensko odgovornost).

Okoliščine glede škode lahko pravdno sodišče presoja ne glede na presojo kazenskega sodišča (zato, ker nikjer NE piše, da NE SME!).

Pravilo o vezanosti na odločbo je IZJEMA!!! Za vse, kar ni zajeto s tem, ne velja pravilo o vezanosti!

Sodišče torej v tem primeru lahko prisodi višjo odškodnino, ker ni vezano na obstoj KD.

Drugače je v primerih, ko višina škode vpliva na kvalifikatoren / privilegator element KD - lahko vpliva na vrsto KD (npr. tatvina : velika tatvina).

7.Primer:

Identično dejansko stanje.

Zlom roke = huda telesna poškodba. Zato to ne vpliva na kvalifikacijo KD.

To LAHKO stori pod pogojem, da to ne spremeni kvalifikacije KD - da torej že sam zlom roke zadošča za KD hude telesne poškodbe.

18.12.2003 - Galič

6.Primer:

14.čl.ZPP - vezanost na kazensko obsodilno sodbo.

- protipravna vzročna zveza
- prištevnost in krivda
- nastanek protipravne posledice

Vsi ti elementi so že odločeni. Ne more jih ponovno uveljavljat.

V kazenski obsodilni sodbi ni ničesar o tem, ali je samo storilec prispeval k temu, kaj se je zgodilo, ali je bila delno kriva tudi žrtev. Prispevek žrtve se pri KD upošteva le kot olajševalna okoliščina, zato tega v obsodbi ni ⇒ pravno sodišče nima biti na kaj vezano!

V CP je uveljavljen institut DELJENE ODGOVORNOSTI - storilec odgovarja le v tistem delu, kolikor je odgovoren, oz. oškodovanec ne more zahtevati škode v delu, v katerem je sam odgovoren.

Sodišče ugotovi znesek cele škode in % krivde vsake stranke.

Sodišče MORA ugotavljat po institutu deljene odgovornosti.

Prispevek žrtve k nastanku KD je lahko več kot prispevek storilca!

8.Primer:

3 obsojeni za KD sodelovanja v pretepu.

Identično dejansko stanje ali pa še to ne.

136.čl.KZ - pri tem KD mora priti do poškodbe, sicer ni KD.

Pri odškodninski pravdi ni dovolj, da samo sodeluješ v pretepu - pomembna je VZROČNA ZVEZA! Kdor je povzročil škodo, odgovarja!

Če npr. D sodeluje v pretepu, lahko sodeluje npr. na Ajevi strani...

Ne gre niti za identično dejansko stanje, ker niso iste okoliščine pomembne kot pri KD.

Tu ni očitka vzročne zveze med ravnanjem obsojenega in povzročitvijo poškodbe. Lahko tudi noben od 3 obsojenih ne bi bil odškodninsko odgovoren.

npr. pretep - 1 od 3h zabode Aja. Ne da se ugotovit kdo. V KP ne odgovarja za to nihče, ker se ne da dokazat vzročne zveze.

Če se v pravnem postopku tega ne da dokazat, odgovarjajo VSI!

OZ ⇒ če so osebe na določen način povezane, pa se ne da ugotovit, kdo je bil povzročitelj, odgovarjajo vsi.

9.Primer:

Ne gre za kazensko in pravno sodišče, ampak sta 2 pravdni sodišči.

a) Ni nobenega pravila o vezanosti na druga pravdna sodišča! To ne bi bilo fer = protiustavno.

Pravila o vezanosti identičnega dejanskega stanja pridejo v poštev le v vezanosti med kazenskim in pravnim postopkom.

Pravno sodišče ni vezano na odločitve sodnika za prekrške ali drugega pravnega sodišča.

b) - obsojen = vezano na obsodbo - za vseh 50 potnikov

- oproščen = ni vezano!

To je materialnopravno slab primer: ni pomembno, ali je kriv voznik - avtobusno podjetje odgovarja po pogodbi - morajo te ob nakupu vozovnice prepeljati brez škode! Kakšno je regresno razmerje med avtobusnim podjetjem in tovornjakarjem, ni pomembno!

V. STRANKE

SPOSOBNOST BITI STRANKA:

- vse fizične in pravne osebe
- biti **nosilec pravic in obveznosti** v pravnem postopku
- biti **tožnik ali toženec** v pravnem postopku

Razmerje med pravno sposobnostjo v materialnem pravu in procesno sposobnostjo v procesnem pravu:

Kdor je po materialnem pravu pravno sposoben, je v procesu sposoben biti stranka.

9.Primer:

Carinska uprava NI pravna oseba in zato NE more biti tožena v pravnem postopku ⇒ nima sposobnosti biti stranka!

Tožit bi moral državo! Zastopa državo sicer lahko minister.

Ministrstva, službe, uradi, uprave,... NISO pravne osebe!!!

V tožbi bi moralo pisat RS!

Sodišče lahko tožbo vrne v popravek ali zavrne tožbo.

10.Primer:

Societeta = civilnopravna družba, ki NI pravna oseba.

Sposobnost biti stranka je širša od materialne pravne sposobnosti:

1. **ZPP omogoča PODELJENO SPOSOBNOST biti stranka** ⇒ sodišče ima diskrecijsko pravico, da lahko prisodi sposobnost biti stranka - mora imeti premoženje, zaradi morebitne izvršbe. Učinkuje **le za konkreten primer** - če pride kdaj do spora, se sodišče nedovisno od odločitve prejšnjega sodišča odloči, ali bo podelilo to sposobnost. Podeljena sposobnost pride v poštev pri societetah, še neregistriranih gospodarskih družbah, stanovanjskih skupnostih,...
2. **Zakon določa, da ima nekdo sposobnost biti stranka** - npr. po ZZZDR DT lahko toži za razveljavitev ZZ ob določenih pogojih

19.Primer:

(3)87.čl.ZPP - gre za pritožbo ⇒ višje sodišče!

Poslovodja = zastopnik družbe.

Ločiti moramo:

• **Zastopnika MORAJO imeti vsi**, ki niso poslovno sposobni (otroci, d.d.,...)

• **Pooblaščenca** si vsak **LAHKO vzame sam** - gre za pravni posel, kjer nekoga pooblastimo, da nas zastopa. Oboji zastopajo stranko.

Omejitve glede nastopanja pred sodiščem se nanašajo le na pooblaščenca!

Pooblaščenca NI TREBA imeti!

Za stranke in zastopnike ni omejitev - razen za IZREDNA pravna sredstva (moraš biti pravno kvalificiran oz. moraš imeti pravno kvalificiranega pooblaščenca).

Zastopnik torej lahko odda pritožbo v imenu podjetja.

Za zastopnika velja ISTO kot za stranko - zastopnik nadomešča vlogo stranke.

Vrhovno sodišče - ne odloča le o izrednih pravnih sredstvih, a ZELO redko!

Višje sodišče ni skoraj NIKOLI prva stopnja.

Ta situacija je možna le:

- če žališ višje sodišče in te to kaznuje (npr. Šuštar)
- odločanje o sporu o pristojnosti

22.Primer:

Tožiti je treba pod imenom in priimkom - poiščeš lastnika.

Sodišče prve stopnje mora vrniti tožbo v popravek.

Lahko se zgodi, da sodišče prve stopnje to spregleda. Sodišče druge stopnje mora obsodbo zavrniti. Če bi sodba postala pravnomočna, bi bila izvršba nemogoča - take osebe NI!

Pri nas je glede tega praksa zelo trda. Če je vsem jasno, za koga gre, bi v Nemčiji sodba obveljala.

POMEMBNA JE PRAVILNA OZNAČBA STRANKE!!!

4.2.2004 – Galič

Stranke:

- a) **STVARNA/ MATERIALNA LEGITIMACIJA** ⇒ je pojem materialnega prava – tisti, ki je nosilec pravice/ obveznosti v materialnopravnem pomenu – **utemeljenost tožbe**
- **aktivno** – nosilec pravice materialnega prava = **upnik** (upravičenec)

- **pasivno** – nosilec obveznosti materialnega prava = **dolžnik**
  - b) **PROCESNA LEGITIMACIJA** ⇒ je pojem procesnega prava – en izmed procesnih predpostavk (okolščin, od katerih je odvisna **dopustnost tožbe** iz procesnih razlogov) – kdo v konkretni pravdi lahko nastopa kot tožnik/toženec (ni enako sposobnost biti stranka = na splošno)
    - **aktivno** – postaviti mora **vsaj trditev, da je upnik** tega, kar zahteva – ni praga (dokazovanja utemeljenega suma ipd.)
    - **pasivno** – tisti, za katerega **tožnik trdi, da je zavezanec** (dolžnik) po materialnem pravu
- Najprej se preverja dopustnost in šele nato utemeljenost tožbe!**
 Za procesno legitimacijo zadošča zatrjevanje materialne legitimacije.

Praktični pomen procesne legitimacije ⇒ **izključitev popularne tožbe** = tožbe v korist 3.os., vseh.
 Že na začetku mora biti razvidno, da **tožnik toži za svoje pravice**. V CP so pravice v individualnem interesu ⇒ dispozitivnost – **vsak se SAM odloča, ali bo sploh varoval svoje pravice**.

2. Primer:

Narobe je tožil – moral bi tožiti federacijo in ne RS! Sodišče je reklo, da ni podana pasivna procesna legitimacija pri RS.

- ⇒ **aktivna procesna legitimacija** je podana – tožnik trdi, da je upravičen do nečesa
- ⇒ **pasivna procesna legitimacija** je podana – tožnik meni, da mu je RS to dolžna – zatrjuje, da je toženec dolžnik (konkretna oseba)
- ⇒ **aktivna materialna legitimacija** – ne vemo zares – verjetno res ni dobil plač
- ⇒ **pasivna materialna legitimacija** NI podana – RS mu ni dolžna, ampak JLA! – toženec ni pravi dolžnik. Zahtevke se zavrne (tožba je dopustna, torej se ga ne zavrže)!

1. Primer:

Toži v svojem imenu – moral bi tožiti v imenu družbe – toži nekdo, ki s to tožbo ne zahteva v svojo korist – tožiti bi morala družba!

Manjka torej aktivna procesna legitimacija.

Družba in TK sta pravno ločeni, neodvisni osebi. Tožnik je lahko samo družba – zastopa jo potem lahko TK, a tožnik MORA biti družba.

Tožba se zavrže zaradi pomanjkanja aktivne procesne legitimacije.

Podoben primer je, če starši za otroka tožijo v svojem imenu – aktivna procesna legitimacija manjka; morajo tožiti v otrokovem imenu.

8. Primer:

Tožba se zavrne zaradi aktivne materialne legitimacije. Procesno štima.

6. Primer:

Po splošnih pravilih aktivna procesna legitimacija NI podana! To je primer popularne tožbe. Organizacija za varstvo potrošnikov ima sicer namen varovati potrošnike, a ne toži v svojo korist.

ZVP – zakon o varstvu potrošnikov – organizacija za varstvo potrošnikov lahko vloži tožbo, s katero zahteva ničnost določb, pogodb.

V primeru potrošnikov pogosto klasičen pravdni postopek (sodno varstvo) odpove:

- trajanje postopka
- tveganje
- samo en spor s tem podjetjem

Organizacija za varstvo potrošnikov – več 1000 sporov (ugotovitveni zahtevki za vsakega potrošnika) – lahko vlaga tožbe za npr. opustitev zavajajočega oglaševanja.

To določa EU + ZVP!

Ali lahko toži na vrnitev denarja? NE! Na dajatvene zahtevke NE more tožiti! Ima torej omejen domet!

Potrošniku pomaga v smislu, da če se odloči tožiti za 1000SIT, je tveganje bistveni manjše. Ta tožba torej velja bolj za vnaprej.

Podobno – Razredna tožba (class action) – lahko vložiš tožbo v svojo korist in v korist vseh, ki so v isti dejanski in pravni situaciji = razredu.

- potrošniški spori

- velike katastrofalne nesreče
- varstvo okolja
- pravo delničarjev

Posamezniki se lahko izločijo iz tožbe. Če se ne, veljajo posledice tudi za njih! Težava je, za koga velja celoten znesek odškodnine – kdo je zares oškodovan.

7. Primer:

- Prenehanje pravne osebe – postopek se prekine; po ugotovitvi pravne osebe se nadaljuje (npr. fizična oseba umre)
- Nima nobenega vpliva na tožbo – statusna sprememba ne spremeni istovetnosti pravne osebe (npr. fizična oseba spremeni ime)

11.2.2004 – Galič

14. Primer:

Materialno pravo: Starši za otroke odgovarjajo objektivno; vendar če je škoda storjena, medtem ko je otrok v varstvu nekoga tretjega, je ta odgovoren krivdno. Tožnik bi moral tožiti vrtec.

Procesna legitimacija pove, ali je tožba dopustna. Če ni – zavrže, če je – se gleda materialno pravo.

Aktivna procesna legitimacija je podana!

Pasivna procesna legitimacije je podana (toži tistega, za katerega zatrjuje, da je nekaj dolžan – od njega nekaj zahteva).

Aktivna materialna legitimacija je podana (škoda mu je nastala).

Pasivna materialna legitimacija NI podana – tožiti bi moral vrtec!

3. Primer:

Če komu domnevno nastane neka škoda, je samo ta, komur je nastala domnevna škoda, upravičen tožiti. Toži se lahko le v svojo korist.

Tu gre za zatrjevano škodo drižbi in ne njemu osebno. Zahteva odškodnino v korist družbe in ne sebe!

Aktivna procesna legitimacija NI podana.

Družbo zastopa v tožbi proti upravi nadzorni svet; če ga nima pa to odloča skupščina.

Družbenik ima pravico do udeležbe na dobičku – če je ta razdeljen.

- delničar ima neko škodo, a se težko dokaže vzročna zveza
- družbe se pogosto odločijo za določen posel, ker lahko stoji za tem kakšna druga korist (npr. za družbo, ki jo obvladuje)

Derivatívna tožba = tožba, ki jo lahko vloží posamezni družbenik v korist družbe za plačilo škode, ki je nastala družbi.

Na splošno pri nas te tožbe ni – **izjema 476.čl.ZGD** – razmerje **obvladujoča : odvisna družba**; zastopniki obvladujoče družbe naredijo odvisni družbi škodo – v korist varstva delničarjev odvisne družbe = odškodninske zahtevke lahko uveljavlja vsak član, vendar lahko zahteva plačilo le za družbo = odstop od splošnega pravila aktivne procesne legitimacije (tožbo vlaga le tisti, ki ima od tega korist)

4. Primer:

Avtorska organizacija toži v imenu avtorja – torej nekoga 3.

22.čl.ZASP – pravica do javne priobčitve.

157.čl.ZPP – odstop od procesne legitimacije = tožba v korist avtorjev – tožbo lahko vloží avtorska organizacija – odškodninski zahtevki avtorja.

5. Primer:

Po splošnih pravilih NE!

Izjema na področju varstva okolja – Zakon o varstvu okolja – 15.čl.ZVO(2) – državljani lahko tožijo, če poseg povzroča neposredno nevarnost za življenje ljudi, naravo, če imajo oni od tega škodo, ipd.

133.čl.OZ

15. Primer:

Mladoletnost ni razlog, iz katerega bi DT lahko vložil zahtevek za razvezo (lahko za dvojno ZZ, za ZZ med sorodniki,...).

ZZ je obremenjena z razveljavitvenim razlogom – vsebinsko je zahtevek utemeljen. Težava je v procesu – akrivna procesna legitimacija NI podana – DT ni upravičen do vložitve tožbe.

Tožba se zavrže.

16.Primer:

ZPP – **če stranka umre**, je ravnanje odvisno od tega, **ali je imela pooblaščenca**:

⇒ **če ni - postopek se prekine**, dokler se **ne ugotovi, kdo so nasledniki**, ki potem povedo, ali nadaljevati ali ne.

⇒ **če je – postopek se nadaljuje v imenu morebitnih dedičev**, ki so takrat še neznani; če ne drugega, pripade državi

Procesno pooblastilo (= za tožbo) s smrtjo pooblastitelja ne preneha (materialno pooblastilo = za pogodbo - po OZu s smrtjo pooblastitelja preneha).

Težava je, da gre za **terjatev za nepremoženjsko škodo, ki ni podedljiva, če še ni priznana s pravnomočno sodbo.**

Ta terjatev torej ne more preiti na nikogar! To je izjema od splošnega pravila – NI dedičev, zato se tožba NE MORE nadaljevati, ker ne more biti nikogar, ki bi zastopal tožnika. Postopek se s sklepom ustavi.

Vprašanje povrnitve stroškov ⇒ sicer bi plačal stroške tisti, ki bi pravdo izgubil. Sodišče na hitro odloči, ali je tožba utemeljena in potem – kdor **BI** zgubil, plača stroške.

17.Primer:

190.čl.ZPP – če katera od strank odtuji stvar/ pravico, o kateri teče pravda, to ni ovira za to, da se pravda ne konča.

Sodišče v tej pravdi odloča, kot da do odstvojitve ni prišlo. Toženec se ne more braniti z argumentom, da stvari nima več, ker jo je odsvojil **MED PRAVDO!**

Sodba učinkuje tudi zoper tistega, ki to stvar ima! Ne učinkuje torej le med strankami, ampak tudi zoper 3.os. (odstop od splošnega pravila). 3.os. je lahko v dobri veri = ne ve, da o stvari teče pravda; to NI pomembno!

Sodba izdana v tožnikovo korist učinkuje tudi zoper 3.os.

3.os. je varovana z ugovorom zaradi pravne napake zoper toženca (Bja).

Na tožniku je dokazno breme, da dokaže, da je bila stvar v času vročitve tožbe v imetju toženca!

64.čl. SPZ ⇒ **pridobitev od nelastnika je izjema**, ki pride v poštev – 3 situacije – za vse **3 pogoji**:

- **dobra vera**
- **odplačnost** (pridobljena v odplačnem pravnem poslu)
- **premična stvar**

3 situacije:

1. **javna dražba** ⇒ če kupiš na javni dražbi, si lastnik, čeprav P to ni bil

2. če kupiš stvar od **nekoga, ki daje te stvari v promet** (npr. trgovina; izjema = rabljen avtomobil – kupiš, a je ukraden – kdo je lastnik? Prodajajo kot prosredniki – P je lasnik)

3. če dobiš stvar od nekoga, pri čemer je **prinosnik pridobil stvar po volji njenega lastnika** (torej NE tatvina)

Pri tem primeru gre za 3. stiuacijo – B je dobil po volji Aja.

190.čl.ZPP je splošno pravilo, SPZ je izjema – zahtevek je postal neutemeljen, zato se zavrne!

13. Primer:

Kljub mladoletnosti – mati je poročena, torej so ji priznali polno poslovno sposobnost.

Toženec sta po ZZZDR mati in otrok - oče lahko toži le oba skupaj. En toženec ne more zastopati drugega.

Postaviti je treba kolizijskega skrbnika – postavi ga Center za socialno varstvo; če se mudi, sodišče postavi začasnega kolizijskega zastopnika.

PROTIPRAVNO PRIDOBLJENI DOKAZI

Primer:

a) Razveza med zakoncema – tožba za preživnino – žena hoče razvezo, trdi, da je mož grob.

Mož je najel detektiva, ki je slikal ženo v ljubimčevem stanovanju – zahteva nižjo preživnino.
b) delavec pravi, da je bolan; delodajalec pošlje detektiva, ki ugotovi, da delavec popoldne opravlja delo, ki ga po konkurenčni prepovedi ne bi smel.

V zakonu v tem ne piše nič. V teoriji ni preveč napisano, ravno tako ni v sodni praksi (obratno od KP – v kazenskem postopku je VSE določeno! – če tam zaščitiš obdolženca, zato ne prikrajšaš nikogar – na drugi strani je država). V CP – če zaščitiš toženca, prikrajšaš tožnika – kaj s tem izgubi druga stranka?

a) primer ⇒ kršenje ženinih ČP - pravica do zasebnosti (zaprt stanovanjski prostor – intimni del zasebnosti)
⇒ kršenje moževih ČP – pravica do učinkovitega sodnega varstva in kontradiktornega postopka (pravica stranke, da aktivno sodeluje v postopku) – stranka ima pravico navajati dejstva in navajati. Izvajati dokaze).

Na splošno v pravnem postopku obstaja ustavna pravica, da se dokazi izvedejo – ta pravica ni neomejena! (npr. če dokaz ni relevanten, se ga ne izvaja).

Obveznost sodišča, da predlagani dokaz izvede – ni neomejena, a če se ne izvede, se je treba zavedati, da se krši kontradiktornost; če pa izvedeš dokaze, kršiš zasebnost.

Rešitev je **test proporcionalnosti**:

- ali ima omejitev pravice **legitimen namen**
- ali je omejitev **potrebna** za zagotovitev pravice
- ali je omejitev **primerna**
- ali **zavarovanje ene pravice odtehta izgubo druge**
- tehtanje v ožjem smislu – **občutek tistega, ki ima zadnjo besedo**

Na koncu se torej zanašamo na občutek.

Argument ZA izvedbo dokazov: Naj se izvede, za protipravnost pridobitve so pa druge sankcije. Ta argument ni močan (npr. pretepejo toženca, da prizna).

Ustavno sodišče v Nemčiji je a) primer rešilo takole: Ni isto kot v KP – tu gre za konflikt 2 pravic – test sorazmernosti – morda bi sodišče lahko spregledalo, da si ljudje med sabo kršijo pravico do zasebnosti, a oni tega sebi ne morejo dopustiti – pravica bi bila kršena 2x: 1. ko je bila posneta; 2. ko bi jo predvajali na sodišču. Prednost je bila dana zasebnosti.

Ekskluzija dokazov se je v KP prenesla iz anglosaškega prava na kontinentalno.

CP ⇒ anglosaški – sodišče MORA izvesti VSE predlagane dokaze

⇒ na novo – **diskrecija sodišča: v primeru pravičnosti lahko zavrne določene dokaze**

Končen rezultat je TEHTANJE!

Primer:

Pogodbena obveznost – toženec je ukradel poslovne dokumente iz poslovne stavbe Bja. Ti predloži kot dokaz. Gre za KD tatvine + kršitev pravice do zasebne lastnine vs pravica do kontradiktornosti, pravica do sojenja. Kraja nima pomena...
???

18.2.2004 – Galič

VI. TOŽBA

LITISPENDENTIO = visečnost pravde ⇒ ko tečeta **2 pravdi o isti stvari** – nobene potrebe ni za to.

Litispendenca je **procesna predpostavka** – od nje je odvisna dopustnost tožbe – če to velja, se vsebina sploh ne gleda. **Sodišče kasnejšo sodbo zavrže.**

Tožnik tožbo vloži, sodišče pa potem tožbo vroči. Po zakonu se šteje za **kasnejšo tožbo** tista, ki je **kasneje vročena** (ne glede na to, kdaj je vložena).

Litispendenca je zaradi:

1. **isti zahtevki**
2. **izključujoči zahtevki**
3. **vsebovani zahtevki**

4. Primer:

Mož toži ženo za ugotovitev deležev na premoženju. Trdi, da je njegov delež 70%. Žena sproži tožbo in zahteva delež 50%:

	vloži 5.1.		vroči 10.2.	
Mož	-----I-----	-----	I-----	= 70%
Žena:	-----I-----	-----	I-----	= 50%
	vloži 10.1.		vroči 30.1.	

Moževa tožba je pozneje vročena, zato se zavrže zaradi litispendence.

Ali je tožba za isto stvar?

Sodišče vedno ugotavlja, če že zahtevki ni v celoti utemeljen, ali je morda delno utemeljen. Ni mu treba razsojati na vse ali 0. Če sodišče zavrne tožbo, pomeni, da je tožnik upravičen do 0. Če sodišče meni, da je žena upravičena do 30%, ji pač delno ugotovi.

Mož ni zaradi zavržbe nič na slabšem. Dokazno breme je na tistem, ki zahteva več kot 50% (**50% se domneva**). Mož bi torej imel v obeh primerih dokazno breme.

Žena mora tožiti, da bi bil njen delež s pravnomočno sodbo potrjen.

Litispendenca se upošteva po uradni dolžnosti – če sodišče ugotovi, da tečeta 2 sodbi o isti stvari, mora eno zavreči. To je formalno. Vendar če nobena od strank tega ne pove, sodišče tega ne more vedeti.

Tako lahko pride do situacije, ko tečeta 2 pravdi o isti stvari.

➤ Če pride do 2 sodb ⇒ kršitev pravila litispendence pomeni kršitev postopka – sodba se lahko razveljavi.

➤ Če je ena sodba že pravnomočna – izredna pravna sredstva – ni mogoče uveljavljati litispendenco (= tečeta 2 pravdi) ⇒ od trenutka pravnomočnosti je ni več – ne teče več pravda. Po pravnomočnosti se zavrže tista pravda, ki še teče – kjer sodba še ni pravnomočna (kršitev pravila ne bis in idem).

➤ Če sta obe sodni pravnomočni – načeloma obvelja 2. sodba – izjeme!

5. Primer:

Ali sta zahtevka ista?

1. A je lastnik; 2. B je lastnik ⇒ zahtevka NISTA ista.

Ugovor litispendence utemeljuje tudi položaj, ko sta 2 zahtevka **medsebojno izključujoča** = kadar ugotovitev, da je 1. utemeljen avtomatično pomeni, da 2. ni utemeljen in obratno.

Ta 2 zahtevka NISTA medsebojno izključujoča oz. sta to le napol:

⇒ če je A lastnik, B ne more biti

⇒ če je B lastnik, A ne more biti

⇒ če A ni lastnik, ni nujno da je B lastnik

⇒ če B ni lastnik, ni nujno, da je A lastnik

Če se torej ugotovi, da A ni lastnik, še ne pomeni, da tudi B ni lastnik, zato bi z zavržbo 2. zahtevka Bja prikrajšali.

Da bi sodišče zavrglo tožbo zaradi litispendence, bi moral B tožiti, da A ni lastnik.

Pozitivna : negativna tožba utemeljmeta litispendenco.

2 pozitivni tožbi NE utemeljmeta litispendence!

8. Primer:

Obrnjen primer: tožim na 15.000. Tekom pravde ugotovim, da sem upravičen le do 10.000. Vložim tožbo na 10.000. To je napančno ⇒ če je upravičen do manj, mu bo že v 1. pravdi sodišče ugodilo za manj (10.000 je že vključenih v teh 15.000). Ta 2 zahtevka utemeljmeta litispendenco zaradi vsebovanih zahtevkov.

Naš primer: sprva toži na 10.000. Ugotovi, da je upravičen do 15.000. Sprememba tožbe ne bi bila nujno dovoljena. Zato tožnik vloži novo tožbo na 15.000.

Možnosti:

a) 1. zavrže ⇒ ne more – 1. vložena in vročena

b) 2. zavrže ⇒ ni fer do tožnika – rabi 2. tožbo – hoče 15.000

c) ne zavrže nobene tožbe – obe ne moreta veljati – dobil bi 25.000!

Ali je to ista stvar?

Pri 2. zahtevku je do 10.000 ista stvar kot 1. zahtevku. Vendar se o razliki (5.000) v 1. pravdi nič ne odloča. 2. zahtevku je deloma dopusten deloma nedopusten. Litispendenca je podana za 10.000. Sodišče mora 2. tožbo za 10.000 zavreči, o drugem delu (5.000) pa vsebinsko odloča.

Tožnik bi moral tožiti za 5.000, a bi moral dat vedet, da toži za razliko – za dodatnih 5.000. Sodišče bi mu to prisodilo samo, če bi ugotovilo, da je upravičen do 10.000 prejšnjih. Po našem pravu ni ovire, da neka stranka uveljavlja svoj cilj z več tožbami.

Če bi sodišče 10.000 v prvi pravdi zavrnilo, ni ovira, da stranka ne bi zahtevala v 2. pravdi razliko. 2. sodišče mu teh 5.000 lahko prisodi, če se mu zdi, da je upravičen do 15.000. Razliko lahko zahteva tudi, če je v osnovi bil zavržen v 1. pravdi.

6. Primer:

Litispendenca pomeni prepoved ponovnega sojenja o isti stvari med istima strankama. Stranki tu nista isti

⇒ litispendenca ni podana.

Edina izjema bi bila, če bi bile stranke v razmerju potencialnih sospornikov.

Obe tožbi sta dopustni.

Npr. x=species. B je prodal x Cju in Aju.

⇒ **Katera pogodba je veljavna?**

Obligacijskoppravno sta veljavni obe pogodbi.

⇒ A in C vložita tožbi na izročitev stvari. **Katera tožba je utemeljena?**

Obligacijskoppravno sta utemeljeni obe tožbi – oba uspeta – obe sodbi sta pravnomočni!

⇒ **Komu je B dolžan izročiti stvar?**

Obligacijskoppravno je dolžan izročiti stvar obema.

⇒ **Kdo lahko zahteva izvršbo?**

Obe stranki.

⇒ **Kdo dobi stvar v izvršbi?**

Šele tukaj je pomembno, da fizično lahko dobi stvar le ena stranka. V izvršbi ni važno, kdo je prvi sklenil pogodbo,... – pomembno je, kdo bo v izvršilnem postopku prej dosegel rubež za stvar. Drugi lahko zahteva denarno protivrednost stvari + odškodnino.

Pomembno bi bilo le, če eden od kupcev ne bi bil v dobri veri.

Če bi B vročil že prej 1. ⇒ 2. lahko šele v izvršbi zahteva denar.

Nemožnost izpolnitve = se gleda objektivno.

VRSTE TOŽB:

a) **Dajatvena = kondemnatorna** ⇒ tožnik zahteva, naj sodišče toženca obsodi na neko:

- dajatev
- storitev
- opustitev
- dopustitev

(če imaš po materialnem pravu zahtevke, pa ga toženec ne izpolni, zahtevaš obsodbo). Sodišče torej toženca obsodi!

Pogoj za uspeh je zapadlost zahtevka (ne moreš tožiti prej).

Kdaj zahtevke zapade? **To je pojem materialnega prava ⇒ utemeljenost tožbe (vsebinski pogoj).**

b) **Oblikovalna = konstitutivna** ⇒ z njo tožnik zahteva, naj sodišče:

- ustanovi
- preoblikuje
- ukine

pravno razmerje (npr. tožba na razveljavitev ZZ, pogodbe,...)

c) **Ugotovitvena** ⇒ **ugotovitev (ne) obstoja nekega pravnega razmerja.** Uporablja se, ko še ne pride do kršitve, obstaja pa ogroženost (tožnik je v negotovosti zaradi toženčevega zanikanja obstoja pravnega razmerja). Posledica je, da če ima tožnik prav, obstaja večja verjetnost, da dolžnik izpolne pogodbo.

1. Primer:

Pogodba je sklenjena junija '98 za 2 leti – zahtevke zapade junija 2000. Tožnik toži pred tem – januarja 2000.

Sodišče opravi zadnjo glavno obravnavo šele septembra 2000.

Sodišče upošteva vse, kar se pred njim zgodi. Odločilen trenutek je torej konec glavne obravnave.

Riziko tožnika – ali bo zapadlo ob koncu glavne obravnave? Če ne bo – zavrnjeno – sodni stroški.

Sodba bi bila obsodilna – zahtevke je v tem času zapadel.

OBLIKOVALNO UPRAVIČENJE:

⇒ **oblikovalna tožba** (npr. pravica do razveljavitve ZZ)

⇒ **enostranska izjava volje** (npr. dolžniška zamuda – če dolžnik po opominu ne izpolni, lahko upnik odstopi od pogodbe)

Zaradi javnega interesa se **oblikovalno upravičenje iz 2. skupine (enostranska izjava) ne more uveljavljati na 1. način (s tožbo)**.

2. Primer:

Podani so zakoniti pogoji za uveljavljanje jamčevalne sankcije ⇒ možno z enostransko izjavo = odstopom. PO dikciji zakona kupec lahko odstopi – ni mu treba tožiti. Ko odstopi, tega ni več. Takšna tožba torej ni potrebna. Lahko bi tožil na vrnitev kupnine. Prodajalec ugovarja, da stvar nima napak in da torej ni mogel odstopiti od pogodbe, torej ta še vedno obstaja.

Kupec lahko uporabi le ugotovitveno tožbo – ali pogodba obstaja ali ne.

Tudi to ni potrebno, saj se bo to ugotavljalo že v 1. tožbi.

3. Primer:

Če je **stranka v zmoti, je pogodba izpodbojna**. Če pogodbo izpolniš, pa potem ugotoviš, da pogodba ni veljavna, lahko zahtevaš stvar nazaj ⇒ kondikcija (neupravičena obogatitev).

Npr. izpolnjeni so pogoji za zmoto (je bistvena, opravičljiva,...) – stranka toži na vrnitev kupnine.

OZ ⇒ če je **stranka v zmoti, ima oblikovalno upravičenje, da se pogodba razveljavi** – to upravičenje spada v 1. skupino (tožbe). **Zakon ne določa, da stranka lahko odstopi**, ampak da lahko zahteva razveljavitev – od sodišča – **lahko torej toži z oblikovalno tožbo**.

Izpodbojnost se pri nas uveljavlja z oblikovalno tožbo – ne moremo jo uveljaviti sami. Dokler se ne uveljavi, ne šteje, da si karkoli izpolnil neupravičeno. Ničnost lahko uveljavljamo sami.

Pogodba, ki je izpodbojna, učinkuje in zavezuje, dokler ni izpodbita.

Sodšče ⇒ zahtevek se zavrne. Dokler zmota ni uveljavljena z oblikovalno tožbo, ta pogodba učinkuje in zavezuje. Tako nima pravice dobiti nazaj.

Tožnik lahko z drugim zahtevkom uveljavlja svoje pravice:

⇒ pogodba se razveljavi – oblikovalni zahtevek

⇒ naj toženec vrne kupnino

18.2.2003 – Galič

IDENTITETA TOŽBENEGA ZAHTEVKA:

Pomembno v več situacijah:

⇒ **litispendenca**

⇒ **sprememba tožbe** = tožnik pred sodiščem uveljavlja tožbeni zahtevek, potem pa nekaj novega doda – ali je to isti tožbeni zahtevek ali ne?

⇒ **združevanje tožbenih zahtevkov** – ali gre za enega ali več zahtevkov

⇒ **res iudicata = ne bis in idem** = prepoved ponovnega odločanja o istem tožbenem zahtevku

Sprememba tožbe:

- ❖ tožnik spremeni istovetnost tožbenega zahtevka
- ❖ tožnik poviša obstoječi zahtevek
- ❖ tožnik poleg obstoječega uveljavlja še nov zahtevek

Pogoji za spremembo tožbe:

- dokler **tožba ni vročena** tožencu **ni potrebno izpolnjevati pogojev** – jih lahko spreminja
- **po vročitvi: soglasje toženca** = če ga ni, lahko **sodišče to vseeno dopusti** (smotrnost postopka)
- **po koncu postopka na prvi stopnji**: sprememba tožbe v nobenem primeru **ni več dopustna** ⇒ **v pritožbi ni mogoče spreminjati tožbe!**

Primer:

Zakon o dedovanju:

- a) Razveljavi se oporoka zaradi pomanjkanja obličnosti (*ni podpisa, ena od prič nima sposobnosti,...*)
- b) Razveljavi se oporoka zaradi napak volje – grožnja

Tožnik trdi, da oporočnik ni sam napisal oporoke. Tokom tožbe tožnik ugotovi, da je oporoko napisal sam oporočnik. Tožnik pravi, da jo je treba razveljaviti, ker je napisana pod vplivom grožnje.

Ali je to isti zahtevek?

Več teorij:

- a) **Materialnopravna oz. civilistična teorija** ⇒ **tožbeni zahtevek je isto kot zahtevek materialnega prava**. Če se spremeni zahtevek materialnega prava (= **pravna kvalifikacija**), se spremeni tožbeni zahtevek.
Argumenti proti:
- sodišče je vezano na tožbeni zahtevek, ni pa vezano na pravno kvalifikacijo
  - pravica ni isto kot tožbeni zahtevek ⇒ pravica vložiti tožbo ne izvira le iz materialnega prava – po tej logiki bi bilo nemogoče naperiti neutemeljeno tožbo
- b) **Čista procesna teorija** ⇒ **tožbeni zahtevek je tisto, kar konkretno tožnik zahteva**, naj mu sodišče prisodi (npr. *razveljavi se oporoka... – kar je naprej ni tožbeni zahtevek ampak dejanska/ pravna podlaga*). Tožbeni zahtevek je opredeljen le s tožbenim predlogom (posledica = razveljavitev).
- c) **Ekvivalenčna teorija** ⇒ 2 elementa enakovredno upošteva pri opredelitvi tožbenega zahtevka:
1. **Tožbeni predlog** – če se spremeni tožbeni predlog, se spremeni tožbeni zahtevek
  2. **Dejanska podlaga tožbe** – če se bistveno spremeni dejanska (ne pravna!!!) podlaga tožbe, se spremeni tožbeni zahtevek – ali je, kar se dejstev tiče, tožnik **povedal nekaj popolnoma novega?**
 Gre za stvar občutka – presojaš, koliko drugačna so dejstva – lahko uporabiš prekluzivni test.

Civilistična teorija NE velja.

Čista : Ekvivalenčna ⇒ ne bi mogli reči, katera velja.

V Sloveniji je med teoretiki dana prednost čisti procesni teoriji.

Naš primer:

- a) Po civilistični teoriji gre za 2 različni pravici = 2 različna tožbena zahtevka ⇒ sprememba tožbe.
- b) Po čisti teoriji tožba ni spremenjena – tožbeni zahtevek ostane isti.
- c) Tožbeni predlog je nespremenjen; prvi pravni kvalifikaciji ustrezajo popolnoma druga dejstva kot 2. pravni kvalifikaciji – gre za velike spremembe ⇒ dejanska podlaga je bistveno spremenjena, zato gre za spremembo tožbenega zahtevka

13.Primer:

- ⇒ civilistična teorija = da – 2 različna materialnopravna temelja – pridobitev lastninske pravice na podlagi pravnega posla; pridobitev lastninske pravice po priposestvanju
- ⇒ čista teorija = ne – v obeh primerih zahteva ugotovitev lastninske pravice
- ⇒ ekvivalenčna teorija = ali so dejstva bistveno drugačna? Da – priposestvanje traja več let, izročitev pa ne – gre za spremembo tožbe

15.Primer:

- ⇒ čista teorija = NE
- ⇒ denarni zahtevek = generični zahtevek = iz samega zahtevka ne moreš vedeti točno, za kaj gre. Ali je to isti denar? To iz samega tožbenega predloga ni razvidno.
- Pri generičnih zahtevkih je treba upoštevati dejstva!!!
- To NI isti denar ⇒ če si dal najemnino za oktober, to ne pomeni, da ti ni treba dati za november.
- Tu gre za spremembo tožbe.

Test:

Če se uveljavlja denarni zahtevek po enem temelju, potem pa se začne sklicevati po drugem temelju ⇒ Vprašaj se, **kaj bi bilo, če bi tožnik že od začetka uveljavljal po obeh temeljih** (npr. najemnino za oba meseca). **Če ima to pravico, potem je to različen temelj in gre za spremembo tožbe. Če pa lahko dobi le po prvem ali drugem tožbenem zahtevku, je to isti temelj in ni spremembe!**

Primer:

- Npr. najameš taxi, pri sebi imaš vazo vredno 50.000 SIT. Pijani taxist prevozi rdečo luč in se zaleti. Edino škodo, ki jo imaš, je razbita vaza.
- 3 temelji za odškodnino po OZ-u:
- ⇒ nepogodbena krivdna odgovornost (malomarnost)
  - ⇒ objektivna odškodninska odgovornost (= deliktna) – voznik odgovarja tudi, če ni kriv = profesionalc
  - ⇒ pogodbena odškodninska odgovornost – kršil je pogodbo in s tem je nastala škoda (ni te pripeljal, kamor je treba + škoda).
- Tožiš lahko le iz 1 temelja.

16.Primer:

Čista teorija = ni spremembe – gre za isti denar – upravičen ga je dobiti 1x

11. Primer:

Zmanjšanje zahtevka NI sprememba tožbe. Z vidika spremembe tožbe torej ni potrebna privolitev.

Če toženec vidi, da ne bo zmagal:

- **odpoved zahtevka** – ni potrebna privolitev toženca – ima ne bis in idem
- **umik tožbe** – je potrebna – nima učinka ne bis in idem- lahko je še 1x tožen
- **odpoved delno**
- **umik delno**

Zmanjšanje zahtevka je lahko tudi delni umik ali delna odpoved. Če je delna odpoved, privolitev ni potrebna; če gre za delni umik, je privolitev potrebna. V dvomu to štejemo kot delni umik – **v dvomu se razsoja v korist tistega, v čigar breme gre izjava!**

25.2.2004 – Galič

Pri dajatveni in oblikovalni tožbi se pravni interes domneva (tožniku ga ni treba posebej utemeljevati), pri ugotovitveni tožbi pa je potrebno utemeljiti pravni interes.

Zakaj?

→ Dajatvena tožba:

⇒ če ti nekdo nekaj dolguje, in ti tega ne izroči, se lahko obrneš samo še na sodišče – že iz samega zahtevka je vidno, da je tožba nujna.

⇒ je **močnejše sodno varstvo** – vključuje tudi ugotovitveno tožbo – **ugotovitev (ne)obstoja določenega pravnega razmerja je predhodno vprašanje pri dajatveni tožbi.**

→ Oblikovalna tožba ⇒ ni druge opcije – spremembe ni mogoče doseči brez tožbe (npr. razveza ZZ).

→ Ugotovitvena tožba ⇒ na splošno ni potrebe za ugotovitev (ne)obstoja določenega pravnega razmerja. Sama okoliščina, da obstaja pravno razmerje, ne utemeljuje interesa za tožbo.

Če že obstaja možnost tožiti z dajatveno tožbo, praviloma ni pravnega interesa za ugotovitveno tožbo.

Pri dajatveni in oblikovalni tožbi načeloma ni treba izkazovati pravnega interesa – to je le **izpodbojna domneva** ⇒ **lahko se dokaže, da pravnega interesa za tako tožbo ni!**

20.Primer:

a) Do spora pride marca, terjatev pa zapade šele junija. Kako naj toži?

Z dajatveno tožbo pred zapadlostjo ne more uspeti. V poštev pride ugotovitvena tožba. Tožnik mora izkazati pravni interes.

Gostilničar je ogrožen.

Če sodišče ugotovi, da obstoji veljavna pogodba, je verjetnost, da bo pivovarna izpolnila pogodbo, večja.

Če kljub temu ne izpolni, lahko po izteku roka gostilničar toži z dajatveno tožbo.

Če sodišče ugotovi, da pogodba ne obstaja, si lahko tožnik poišče drugega dobavitelja (ne računa več na tega).

Pri dolgih sodnih postopkih ugotovitvena tožba nima praktične vrednosti, če jo naperimo pred iztekom roka.

c) Pravni interes se ugotavlja glede na trditve tožnika (kot pri procesni legitimaciji) ⇒ »ali, če bi bilo to res, tožnik rabi sodno varstvo?«.

21.Primer:

2 vrsti oblikovalnih pravic:

- s tožbo ⇒ ni spora o (ne)obstoju pravice, če je sodba pravnomočna

- z odstopom ⇒ pride do spora – ali obstaja določena pravica ali ne

Moral bi tožiti na izpolnitev, saj je zahtevke že zapadel. Tako ali tako pa dajatvena tožba vsebuje ugotovitveno.

22.Primer:

Pogoji za zmoto so po OZ-u izpolnjeni.

Če stranka sklene pogodbo v zmoti, je taka pogodba izpodbojna ⇒ dokler ni izpodbita, je v veljavi – izpodbija se s tožbo.

Sodišče izpodbojnih razlogov (npr. zmote) NE SME upoštevati, če se ne uveljavljajo s tožbo! Pri ničnosti pa zadošča ugovor toženca – sodišče ničnost ugotovi po uradni dolžnosti.

Toženec bi torej moral vložiti nasprotno tožbo z ustreznim oblikovalnim zahtevkom, saj gre za izpodbojnost.

24.Primer:

Če imaš neposredno izvršljiv notarski zapis – ni treba tožiti (faza sodbe je preskočena) – ima učinek izvršljivosti. Ni pa sodba, tako da ne velja ne bis in idem!

Zahteva lahko neposredno izvršbo – NE RABI SODBE!!! Tožba bi sicer bila utemeljena, a je njegovo pravno varstvo zagotovljeno na drug način. S to tožbo bi po nepotrebnem obremenjeval sodišče.

ALTERNATIVNA OBLIGACIJA (MATERIALNO PRAVO):

- za upnika – upnik izbira med načini izpolnitve terjatve
- za dolžnika – dolžnik izbira med načini izpolnitve upnikove terjatve

ALTERNATIVNO ZDRUŽEVANJE (KUMULACIJA) ZAHTEVKOV = pod določenimi pogoji se lahko v tožbi uveljavlja več zahtevkov hkrati – alternativno:

Za upnika je nesmiselno tožiti alternativno – upnik se sam odloči, kaj bi raje, in na tisto toži.

Alternativna kumulacija torej pride v poštev samo, ko je izbira na dolžniku!

Če je po materialnem pravu izbira na dolžniku, NE MOREŠ tožiti le na eno stvar, sicer poslabšaš njegov položaj (mu omejiš izbiro) in je zahtevak zavrnjen! **Dolžnik ima pravico izbire, ki jo je treba upoštevati po materialnem in procesnem pravu!!!**

NADOMESTNO UPRAVIČENJE = FACULTAS ALTERNATIVA ⇒ Dolžnik mora izpolniti določeno obveznost, katere se lahko reši z izpolnitvijo druge. Gre za posebno vrsto kumulacije zahtevkov (procesna/ fakultativna kumulacija).

Razlika med alternativno kumulacijo in facultas alternativa:

- a) **Alternativna obveznost** = če se prva dolgovana stvar uniči, je dolžan dati drugo.
- b) **Nadomestno upravičenje** = če se dolgovana stvar naključno uniči, je dolžnik prost.

17.Primer:

a) Upnikova izbira - alternativna kumulacija ne pride v poštev!

b) Po dolžnikovi izbiri – alternativna kumulacija po izbiri dolžnika. Upniku mora tožiti z alternativno kumulacijo.

c) Gre za nadomestno upravičenje! Toži alternativno!

d) Za odškodnino je primarna naturalna resitucija, sicer pa denar.

To NI alternativna obligacija ⇒ zakon točno določa – v enem primeru dobiš samo prvo stvar, v drugem pa le drugo!

Če je naturalna resitucija možna, le to; če ni – le denar!

Kako lahko toži, če ne ve, ali je možna?

Alternativno NE (ni alternativna obligacija!!!).

EVENTUALNA PODREJENA OBLIGACIJA ⇒ **tožiš na prvo stvar = kar bi raje; če pa tega že ni mogoče, pa na drugo** (če bo prvi zahtevak zavrnjen).

25.2.2003 – Galič

Druga predpostavka pri **ugotovitveni tožbi** je, da se **s to tožbo lahko ugotavlja le (ne)obstoj pravnih razmerij, ne pa posameznega dejstva (npr. tla so bila spolzka) ali posamezne predpostavke pravnega razmerja (npr. poslovna sposobnost, zmota,...).**

Dopustna je ugotovitev, da je pogodba:

- nična
- veljavna
- neveljavna

Pri ugotovitveni tožbi je težko dokazati pravni interes. Ekonomski interes ne zadošča.

Pri negativni ugotovitveni tožbi je meja med pravnim in ekonomskim interesom zelo zabrisana.

Ugotovitvena tožba – pred zapadlostjo; če terjatev zapade pred začetkom tožbe, odpade pravni interes – toži se lahko z dajatveno tožbo.

Če je ugotovitvena tožba v določenem zakonu izrecno predvidena, pravnega interesa ni potrebno izkazati posebej (npr. ugotovitev očetovstva, ničnosti sklepa družbe,...).

7.Primer:

Za domnevnega dolžnika je pogosto dobro, da se ugotovi, ali obstaja določena terjatev zoper njega.

Negativna ugotovitvena tožba : dajatvena tožba ⇒ NE GRE za isto tožbo – litispendenca NE pride v poštev – iste stranke in terjatev, vsebina sodnega varstva pa je različna.

Naknadno lahko vloži dajatveno tožbo.

Ali lahko zavržemo ugotovitveno tožbo? Da, ker bo domnevni dolžnik v drugi tožbi že izpolnil svoj interes (ugotovitev pravnega razmerja).

Pravni interes mora obstajati VES čas! V tem primeru naknadno odpade; sodišče naknadno ugotovitveno tožbo zavrže.

NAVADNA KUMULACIJA ⇒ zahteva OBOJE!

Združevanje zahtevkov je možno, če se odloča o isti pravni in dejanski podlagi – zahtevke je mogoče hkrati uveljavljati v eni tožbi.

Za vsako vrsto tožbe je posamezen zahtevak – lahko se združijo v eno tožbo.

Če zahtevki nimajo iste pravne in dejanske podlage:

⇒ ista stvarna pristojnost

⇒ ista vrsta postopka

9.Primer:

Ali je pravna in dejanska podlaga ista?

Pravna podlaga je različna:

⇒ Obligacijskopravni = odškodninski zahtevak – pravica do odškodnine

⇒ Stvarnopravni = zahtevak zaradi motenja posesti – varstvo posesti kot dejstva in NE pravice! Pravice NISO pomembne! V motenjski pravdi se NE razpravlja o pravicah in odškodnini!

Ali sta izpolnjena pogoja?

⇒ ali je ista stvarna pristojnost?

Da:

- motenje posesti = okrajno sodišče

- odškodnin < 2 mio = okrajno sodišče

⇒ ali je ista vrsta postopka?

- odškodninski = splošni pravdni

- motenje posesti = posebni pravdni

Ne ni ista vrsta postopka.

Kumulacija zahtevkov ni dopustna!

10.Primer:

Eventualna kumulacija.

⇒ če je veljavna – izročitev stvari = izpolnitev kupne pogodbe (eventualni zahtevak ni postavljen za primer, da je veljavna).

⇒ če ni veljavna: 1. zahtevak se zavrne

2. vrne se kupnina

Primarni zahtevak = izročitev stvari (če je veljavna);

Eventualni zahtevak = vrnitev kupnine (če ni veljavna).

Sodišče ne odloča o eventualnem zahtevku, če je primarnemu ugodilo ali vsaj delno ugodilo!

18.Primer:

Sodišče lahko spremeni tožbo brez soglasja toženca, če tako posebej odloči.

a) Ali je kršeno načelo kontradiktornosti? Da (ne zato, ker toženca ni pri vprašanju o spremembi tožbe, saj lahko to sodišče vseeno dopusti). Če je tožba spremenjena, mora imeti toženec možnost, da se izjavi (brani) o spremenjeni tožbi. Sodišče je odločilo na podlagi nove tožbe, s katero se toženec sploh ni seznanil. Stranki ni treba priti na narol. To je zanjo slabo. Ampak sodišče ne more kar spremeniti tožbe in odločiti brez prejšnje seznanitve toženca z njo. Sodišče bi moralo narok preložiti, vročiti novo tožbo tožencu.

- b) Kršitev načela kontradiktornosti; absolutna bistvena kršitev = pritožbeni razlog
- c) Razveljavi sodbo.

19.Primer:

468.čl.OZ:

- Če odstopiš od pogodbe, pogodbe ni več.
Če prodajalec trdi, da ni stvarnih napak, odstopa ne more biti, pogodba obstaja. Kupec bi lahko npr. tožil na razdrtje, a bi sodišče reklo, da ima pravico do odstopa in ne do tožbe; kupec mora naperiti ugotovitevno tožbo.
- Stranki določita kupnino soglasno. Kupec lahko zahteva znižanje kupnine z oblikovalnim zahtevkom, da se kupnina spremeni – šele potem lahko zahteva vrnitev kupnine.

12.Primer:

1. zahtevak = dajatveni na plačilo obroka

2. zahtevak = ugotovitveni – vmesni ugotovitveni zahtevak – ima vlogo predhodnega vprašanja.

Če drugega zahtevka ne bi bilo, bi imela ta ugotovitev učinek le v konkretni pravdi, če pa ga upošteva, ima učinek pravnomočnosti in velja tudi v prihodnjih pravnih. Tožnik lahko vmesni ugotovitveni zahtevak da naknadno – sprememba tožbe – 2 zahtevka namesto enega.

Po zakonu za TO spremembo tožbe ni potrebna privolitev toženca, saj bi se o tem tako ali tako odločalo (samo brez učinka pravnomočnosti). Toženca ali sodišče ta zahtevak nič bolj ne obremeni (če JE zahtevak – v izreku sodbe; če NI zahtevka – v obrazložitvi).

3.3.2004 - Galič

VII. SOSPORNIŠTVO

Kadar na strani tožnika/ toženca nastopa več oseb ⇒ več tožnikov/ tožencev.

Pri CP gre za spor med 2 strankama. Sosporništvo ne spreminja koncepta pravnega postopka. Toženci vs tožniki ⇒ več jih je na ISTI strani!

Če obstaja neka vez med več osebami, je smotrno, da se njihove zadeve rešujejo v isti pravdi.

Večja je povezava, manj pogojev je potrebnih za sosporništvo.

- a) **FORMALNO SOSPORNIŠTVO** = ko se zahtevki več oseb opirajo na **podobno dejansko in pravno podlago**; pogoj je, da je za vse sospornike (samo tožence) **krajevno prisojno isto sodišče** (npr. neplačevanje več oseb telefonskemu operaterju, ki jih potem toži).
- b) **MATERIALNO SOSPORNIŠTVO** :
  - ⇒ Ko se zahtevki več oseb opirajo na **ISTO dejansko in pravno podlago** = **isti historični dogodek** (npr. prometna nesreča – več oškodovancev skupaj toži povzročitelja) – vedno je mogoče tožiti pred istim sodiščem (ne glede na krajevno pristojnost).
  - ⇒ Ko gre za **pravno skupnost med strankami** – skupni lastniki, solastniki, družbeniki GD, societeta, zakonca,...
  - ⇒ Ko so **solidarni dolžniki/ upniki** – npr. sosterilca = solidarno odgovorna

11.Primer:

Jamčevanje za napake ⇒ odplačen pravni posel.

Pravna podlaga je ⇒ dejanski dogodek NI isti – vsak je ob drugem času sklepal pogodbo – ni isti historični dogodek.

Ali sme B.B. odstopiti od tožbe? **DA!** – okoliščina, da več oseb skupaj toži (so skupaj tožene), nima posebnih posledic – vsaka oseba ohrani svojo identiteto + ravnanje enega NE vpliva na stanje drugega.

Ali je to možno? **Da** – lahko je ena sodba obsodilna, druga zavrnilna (odpoved zahtevka).

Če bi se jih več pravdalo – vsakemu lahko drugače razsodi – s kom se poravnajo, komu ugodi, zavrne,... (npr. več soudeležencev v prometni nesreči toži povzročitelja = različno ugodeno zahtevkom).

Torej: če **več oseb skupaj toži (je toženo), to ne vpliva na njihovo samostjnost**. Če tožba poteka skupaj, ponavadi sodišče razsodi isto za vse (lahko še vedno različno) – samostjnost velja **za razpolaganje z zahtevkom** (odpoved, vložitev,...).

Če en prizna, se to šteje več kot ostali dokazi – npr. 1 reče, da so predavanja bila, sodišče razsodi, da predavanj ni bilo, a za tistega, ki je priznal, se šteje, da so bila.

ENOTNO SOSPORNISTVO = podvrsta materialnega sospornistva.

V določenih primerih to ni možno – **sama narava (logika) pravnega razmerja je takšna, da mora biti vsem sospornikom določeno isto = ista sodba, če so toženi skupaj** (npr. DT lahko toži za razveljavitev zakonske zveze – moža in ženo = sospornika. Sodba ne more biti različna – npr. za moža se razveljavi, ženina pa ostane v veljavi).

Delitev na enotne sospornike in vse ostale je ZELO pomembna:

1. **Navadni** = rezultat postopka glede sospornikov je lahko različen – vsak od sospornikov se šteje za samostojnega – ravnanje enega ne vpliva na drugega.
2. **Enotni** = rezultat je za vse sospornike enak – enotno mora učinkovati vse, kar do te sodbe pripelje = vse v postopku učinkuje za vse (npr. 1 odgovori na tožbo – kot da so vsi; če se en pritoži – velja za vse)

12. Primer:

B in C sta solastnika = lastnika po idealnih deležih. Sta v pravni skupnost = materialna sospornika ⇒ ali sta navadna ali enotna?

Če bi bila navadna ⇒ ali je možno, da enemu ugodi drugemu pa ne? NE! Pešpot gre prek zemljišča = bremenila bi OBA solastnika – pri idealnih deležih (vsam mm razdeljen) se ne da razdeliti.

Različen rezultat torej NI možen! Gre za enotna sospornika.

Težava: **njuni ravnanji si nasprotujeta** – eno mora obveljati za oba – zakon uveljavi, da **v takem primeru obvelja bolj koristno ravnanje**. Kaj je bolj koristno za sospornika, se presoja v posameznem primeru.

Naš primer = z vidika položaja strank je bolj koristno ravnanje Aja, ki se zahtevku upira.

13. Primer:

Npr. A in B sta vpisana v ZK kot solastnika, C toži, da je on lastnik – sta materialna sospornika.

Ali je možno, da sta po tožbi solastnika B in C – da sodišče Cju delno ugodi?

Če je v materialnem pravu nekaj možno, je možno tudi v procesnem in obratno ⇒ ali je s kakšnim elementom materialnega prava možno doseči, da sta B in C solastnika? Da – npr. A proda vsaj svoj delež Cju. Vsak solastnik s svojim idealnim deležem prosto razpolaga (lahko ga odsvoji,...). Če do tega pride s poslom iz materialnega prava, lahko do tega pride tudi po procesni poti!

Če bo A zahtevk pripoznal, bo za 50% solastnik C (če se B uspešno upira).

Proti Bju tožba zavržena, proti Aju ugodena – nova solastnika B in C!

Gre torej za navadna sospornika.

14. Primer:

▪ Pri **skupni lastnini** = nihče ne more sam razpolagati z deležem.

▪ **Solastnina** = vsak lahko prosto razpolaga s svojim idealnim deležem.

Tu gre za skupno lastnino = lahko samo oba skupaj – po materialnem pravu – enak učinek zato po procesnem pravu! Torej sta ENOTNA sospornika, če sta tožena skupaj!

Ali ju je treba tožiti skupaj? DA! Sta NUJNA sospornika!

NUJNO SOSPORNISTVO = podvrsta enotnega sospornistva (vsi nujno so enotni) = **več oseb MORA biti skupaj toženo!**

Primer:

Oporoka – lahko se jo razveljavi – dobro za zakonite dediče – tožijo na razveljavitev oporoke ⇒ 1 oporočni dedič in 3 zakoniti. Npr. tožita le 2 zakonita dediča. Kakšna sospornika sta? Oporoka je lahko veljavna ali neveljavna glede zakonitih dedičev! Ne more veljati nekaj za prvega zakonitega dediča in drugo za drugega. Narava posla določa samo možnost, da velja za vse ali nobenega. Zakoniti dediči so torej enotni sosporniki. Tožila sta dva od treh zakonskih dedičev. Ali bi morali tožiti vsi skupaj? Ali so torej nujni sosporniki?

V vsakem primeru – če tožita le 2 dediča in sodba razveljavi oporoko, velja to za vse 3 dediče. Kaj če tretji zakoniti dedič NOČE tožiti, se ga ne najde,... ? Ne da se ga siliti v tožbo! To torej NISO NUJNI sosporniki! – če bi bili, bi kršili pravico do sodnega varstva ostalih dveh zakonitih dedičev (ustavna pravica!) – to ni dopustno!

Na aktivni strani (strani tožnikov) NI nujnega sospornistva!

Pasivna stran – moraš tožiti vse sospornike hkrati!

Če bi v 12. primeru tožili le enega sospornika – sodba bi učinkovala tudi na drugega sospornika – kršitev načela kontradiktornosti – drugi sospornik sploh ne bi vedel za postopek (ne bi bil tožen)!

Torej: če gre v škodo vseh sospornikov so **NUJNI sosporniki!** Mora se jih tožiti skupaj.

V korist kontradiktornosti = če se le da, naj bo pasivno sosporništvo nujno!

Ne da se npr. d.d. – ne tožiš vseh delničarjev; vseh dedičev pri dedovanju,.... ⇨ razlogi smotrnosti, realnosti.

2.Primer:

Dediči so skupni lastniki (ne solastniki!) glede aktive in pasive. Dokler zapuščina ni deljena – upnik ne more tožiti posameznega dediča! Vsi dediči skupaj so NUJNI sosporniki!

⇨ pri skupni lastnini – tudi materialno pravo – če je **species** – 1 **sam ne more razpolagat s svojim deležem!**
Procesno ni pomembna smotrnost postopka, ker že materialno pravo zahteva skupno tožbo.

⇨ če bi šlo za **generično spolnitev** – drugačno pravilo po materialnem pravu – **solidarna tožba – od enega zahtevaš vse, on pa poročuna z ostalimi!**

Pomembna je torej narava dolga (species, genus).

2a.Primer:

a) **Kar se tiče razveljavitve pogodbe** = če pogodba razveljavljena = oba neha vezat in obratno (kot zakonska zveza). Če bi bila skupaj tožena, bi bila enotna sospornika.

Ali ju je treba skupaj tožiti? Če je krog enotnih sospornikov jasno opredeljen, enoten, nazoren, gre za NUJNE sospornike – mota tožiti oba!

b) **Kar se tiče prodaje Aju**, nista B in C niti enotna sospornika.

3.3.2004 - Galič

STRANSKA INTERVENCIJA

= kadar rezultat ene pravde posredno vpliva na položaj intervenienta (pri sosporništvu neposredno!).

Stranski intervenient = oseba, ki se v pravdi pridruži eni od strank, ker ima pravni interes, da ta stranka zmaga. S.i. ni stranka = manj kot sospornik!

Pravni interes = je potrebno natančno opredeliti:

⇨ kadar med stranko in s.i. obstaja pravno razmerje

⇨ takšne narave, da bi stranka, če bi pravdo izgubila, s tem pridobila neke pravice proti intervenientu.

7.Primer:

Proizvajalcu gorzi zahtevke = regresni zahtevke oz. nadaljnji jamčevalni zahtevke od prodajalca.

Kupec uspe proti prodajalcu; ta toži proizvajalca (od njega je kupil izdelek).

Proizvajalec ima pravni interes, da se kot intervenient vključi na strani toženca.

⇨ *Materialnopravno razmerje prodajne pogodbe obstaja med prodajalcem in proizvajalcem*

⇨ *če prodajalec izgubi v pravdi, ima zaradi tega pravice proti proizvajalcu – nadaljnji jamčevalni zahtevke proti proizvajalcu*

Pri stranski intervenciji gre vedno za 2 pravdi:

1. Med tožencem in tožnikom

2. Med prejšnjim tožencem (zdaj tožnik) in prejšnjim stranskim intervenientom (zdaj toženec)

V 1. sta toženec in s.i. na isti strani, v 2. pa na nasprotnih!

S.i. se vključi v pravdo, ker varuje SVOJ interes!

Kaj s.i. v pravdi lahko stori? Lahko dela **to, kar gre v korist stranke – da bo zmagala = kot stranka – lahko počne iste stvari** (predlaga dokaze, vloži pritožbo,...).

8.Primer:

a) *V prvi pravdi proizvajalec nič ne ve – se ne more zoperstaviti; zato se mu mora v 2. pravdi pustiti možnost, da se brani = načelo kontradiktornosti (22.čl.URS). Sodišče ugotavlja na podlagi dokazov ki jih predlagata stranki – proizvajalec ni imel možnosti predložiti dokazov ⇨ ugovor slabega pravdanja!*

Po civilni sodbi – sodba je rezultat, kako dobro se stranke pravdajo + sodnik se lahko zmoti.

Sodba med 2 strankama ne more biti v breme 3.os!

b) *Proizvajalec je imel v prvi pravdi možnost uveljavljati pravice in interes, pa tega ni izkoristil, zato sedaj ni ustavne pravice zagovora*

Kdo ima največji interes za stransko intervencijo?

⇒ **trgovec** – plača v primeru s.i. samo, če res ni on nič kriv!

Npr.

a) Ni s.i. ⇒ v prvi pravdi = sodišče razsodi, da trgovec plača

⇒ v drugi pravdi = sodišče razsodi, da proizvajalec ne plača

b) S.i. je ⇒ sodišče ugotovi, da je napaka – ker je s.i., v drugi pravdi proizvajalec **NE MORE** podati ugovora slabega pravedanja – je že imel to možnost v prvi pravdi – upošteva se sodba prvega sodišča.

INTERVENCIJSKI UČINEK = kdor je v prvi pravdi imel možnost sodelovati kot s.i., v drugi pravdi ne bo mogel ugovarjati niti dejanskim ugotovitvam niti pravnim stališčem sodbe v prvi pravdi (= z ugovorom slabega pravedanja).

Npr. 1. pravda = sodišče ugotovi, da je stvar imela napako – trgovec naj plača

2. pravda = obstaja s.i.; proizvajalec izgubi pravico do nekaj ugovorov – sodišče upošteva sodbo 1. pravde = stvar ima napako.

Intervencijski učinek je v škodo intervenienta – če v prvi pravdi izgubi, veljajo ugotovitve v drugi pravdi.

Kaj se bolj spleča? Vključiti se kot intervenient – ker imaš možnost se braniti; v drugi pravdi se ne boš mogel braniti!

OBVESTILO O PRAVDI = način, kako **intervenient zve za pravdo** – pomembni učinki = nikogar ne moreš prisiliti, da intervenira na tvojo stran. **Vroča se prek sodišča.**

9. Primer:

V pravdi s.i. nima lastnega položaja.

Če si nasprotujejo ravnanja stranke in s.i. – obvelja ravnanje stranke (ne glede na koristnost). S.i. ima šibkejši položaj.

1. sodba na podlagi pripoznave izvajalca = obsodilna

2. tožba ⇒ izvajalec uveljavlja regresni zahtevek – realno proizvajalec v prvi pravdi ni imel zares možnosti ugovora, ker je izvajalec pripoznal.

Pojem stranske intervencije se načeloma prekriva z intervencijskim učinkom, ampak ne popolnoma:

⇒ v tem primeru intervencijskega učinka ni, ker je stranka ravnala v nasprotju z željo s.i., je pa stranska intervencija

⇒ v 8. primeru intervencijski učinek je, intervencije pa ni (dovolj je obvestilo za intervencijski učinek)

Podizvajalec ima ugovor!

10. Primer:

Ali lahko C toži samo enega? Da – sta sotorilca, odgovarjata solidarno. Drugi sotorilec se vključi kot intervenient. Toženec iz prve pravde od intervenienta zahteva regres.

Ali lahko s.i. ugovarja, da ni bilo protipravno? **NE!** B ne more ugovarjati ugotovitvam iz prve sodbe! **Lahko ugovarja le tistemu, kar ni bilo ugotovljeno v prvi pravdi** (npr. neprištevnost, da ni sotorilec,...).

10.3.2004 – Ude

VIII. VRNITEV V PREJŠNJE STANJE, VROČANJE, ROKI

33p.čl.ZPP ⇒ absolutne bistvene kršitve; 8.točka 370.čl.ZPP (revizija); 394.čl.ZPP; zadnji odstavek 396.čl.ZPP – za ta obnovitveni razlog ne velja absolutni prekluzivni rok.

V civilnem procesu je stranski treba dati samo možnost. Kršitev načela obojestranskega zaslišanja, kontradiktornosti.

1. Primer:

116.čl.ZPP = vrnitev v prejšnje stanje = opravičljive okoliščine so lahko v osebi odvetnika.

Bolezen bi lahko bila opravičljiv razlog, ampak sodišče je zahtevek zavrnilo (pritožbeno je to potem potrdilo).

On ni dokazal, da je ta bolezen nastopila naknadno in nepričakovano. Celo to, da je poskušal poklicati sodnico, kaže, da ni bilo hudo.

Navadna influenza ⇒ ni opravičljiv razlog, ker ni onemogočila kakršnegakoli delovanja (lahko pošlje odvetnika, zakonca,... na sodišče).

Pritožnik ne bo uspel z ustavno pritožbo.

Kršitev enakega obravnavanja pred sodiščem (22.čl.URS), kršitev fair trial-a.

2.Primer:

- a) NE ⇒ od odvetnika ne moremo zahtevati pisanje pritožb na zalogo;
- b) DA ⇒ substitucija je sicer za stranke nekoliko neprijetna zadeva – odvetnik postavi drugega odvetnika
- c) DA ⇒ poslužil bi se lahko kratke vloge, ki bi jo v 3 dneh dopolnil
- d) DA

3. Primer:

Proti temu študentu še ni tekel postopek, zato mu ni treba pred odhodom urediti odstopanja (≠ ko si že v postopku). Zato toženec lahko uspe s predlogom za vrnitev v prejšnje stanje.

Takoj, ko se vrnem, moram v predpisanem roku vložiti predlog za vrnitev v prejšnje stanje ⇒ (2)117.čl.ZPP.

Po 3 mesecih od dneva zamude se ne more več zahtevati vrnitev v prejšnje stanje.

394.čl.ZPP – 3.točka.

5.Primer:

Sodne počitnice = 15.7.-15.8.

Kaj, če je prejel 16.7.? Rok začne teči šele 16.8.

Če je prejel 14.7. = prekinitev, a ne v materialnem smislu!

6.Primer:

Preklic pooblastila odvetniku.

99.čl.ZPP ⇒ rok za revizijo je potekel 29.11.

Dnevni roki se računajo po dnevih; 30 dnevni rok ≠ enomesečni rok!!!!

111.čl.ZPP

Predpostavljamo, da stranka preklica ni poslala na sodišče. Stranka sama je naredila napako. Sodišče je prav ravnilo. Stranka bi morala nekoga pooblastiti zanjo oz. sama vložiti revizijo.

Pooblaščenec ni bil več dolžan opravljati dejanj za stranko.

Tudi za revizijo je potrebno posebno pooblastilo (za vsa izredna pravna sredstva je tako).

Ne, revizija ni pravočasna. Revizijsko sodišče lahko tudi spremeni sodbo (≠ _____ lahko samo razveljavi).

7.Primer:

146.čl.ZPP

Stališče sodišč: tožiš na ničnost, dobiš razveljavljeno!

Vqlutna klavzula je v slovenskem pravu dovoljena!

8.Primer:

a) NE ⇒ 140.,141.čl.ZPP; 105.čl.ZPP (≠ pravna oseba) če se je nekdo odselil, se vročitev ne more tako opraviti

b) NE

c) rešitev – (stranka predlaga) sodišče mora s svojimi poizvedbami ugotavljati, kje je toženec,... policija, diplomatska pot,... to področje prekomejnih vročanje se bo spremenilo.

Uredba o pristojnosti, prenehanju in izvršitvi sodnih odločb; Uredba o vročanju; Uredba o izpeljavi dokazovanja

Sodnik mora poskusiti doseči poravnava med strankama (ves čas se mora truditi za to) ⇒ kar precej mora povedati strankam. Načelo materialnega in procesnega vodstva poudarja obveznosti sodišča – 285.čl.ZPP – »sodba ne sme biti presenečenje za stranke« - poravnalni narok!

17.3.2004 – Galič

6. Primer:

Tožba lastnika, ki stvari nima v svoji posesti, proti nelastniku, ki jo ima v posesti. Posestnik se brani, da je dobil v najem/ hrambo,..., od 3. os. – naj se sama zmenita C in A, kdo je lastnik.

Imenovanje prednika ⇒ **toženec**, ki je tožen za izročitev stvari, pa si ne lasti pravice na tej stvari, ampak samo izvaja posest za nekoga drugega, **pozove to osebo, naj se pravda namesto njega.**

Tožnik imenovanja prednika ne more preprečiti, razen če ima kakšne samostojne zahtevke proti prvotnemu tožencu.

Imenovani prednik:

- a) lahko se **vkluči v pravdo namesto starega toženca** ⇒ C = novi toženec
- b) lahko se **vkluči kot stranski intervenient na strani toženca** ⇒ ima pravni interes, da se najemniku stvar ne odvzame (npr. Bju je s tožbo Aja odvzeta stvar, C po poteku pogodbe ne more zahtevati stvari nazaj!).
- c) **Ne stori nič** ⇒ **pravda gre** med prvotnima strankama **naprej**; zoper Cja nastopi **intervencijski učinek** – regresna tožba Bja.

Pravni interes za stansko intervencijo nastane, kadar položaj ene stranke posredno vpliva na položaj intervenienta (če stranka izgubi, pridobi pravice zoper stranskega intervenienta).

SOSPORNIŠKA INTERVENCIJA

Primer:

3 zakoniti dediči = enotni (NE NUJNI!) sosporniki. 2 od teh tožita na razveljavitev oporoke. Izid pravde vpliva tudi na tretjega. Če je npr. oporoka razveljavljena, gre to tudi v njegovo korist, in če ni, gre to v njegovo škodo ⇒ *ne bis in idem* = ne more vložiti tožbe.

Tretji zakoniti dedič je potencialni enotni sospornik če bi tudi on tožil, bi bil enotni sospornik. Ima torej pravni interes, kako se bo pravda končala. Lahko se vključi v pravdo kot:

- novi tožnik
- intervenient

SOSPORNIŠKA INTERVENCIJA VS STRANSKA INTERVENCIJA:

- ➔ V primeru **sosporniške intervencije je pravni interes močnejši** kot pri stranski intervenciji ⇒ gre za **neposreden vpliv izida pravde nanj**. Pri stranski intervenciji je vpliv le posreden ⇒ mora priti do regresne tožbe!
- ➔ **Sosporniška intervencija se povezuje s pojmom enotnega sosporništva** ⇒ sosporniški intervenient je tisti, ki bi v isti pravdi lahko bil enotni sospornik potencialni enotni sospornik. **Njegov položaj v pravdi = položaj enotnega sospornika**, ki je **močnejši od položaja stranskega intervenienta** (v primeru nasprotnega ravnanja stranke!).
- ➔ **Stranski intervenient se lahko v pravdo vključi do pravnomočnosti; sosporniški intervenient pa tudi po pravnomočnosti – z izrednim pravnim sredstvom.**

Sporno – kakšni sosporniki so oporočni dediči? Oporoka je lahko veljavna le glede določenega dediča (niso torej nujni!), pri zakonitih dedičih to ne more biti tako!

Na pasivni strani je pomembno, ali je sosporništvo nujno/ enotno, ali ne!

3. Primer:

⇒ starša odgovarjata objektivno

⇒ sta solidarna dolžnika

Tožnik bi lahko oba tožil s solidarno tožbo – naj plača en; ali vsakega za polovico,...

Ali je ta ugovor utemeljen?

Res iudicata učinkuje tudi zoper potencialne enotne sospornike. Npr. 3. zakoniti dedič vloži ločeno tožbo = je že razsojeno! ⇒ **pri enotnem sosporništvu se gleda na sospornike kot na ENO stranko!** Enako velja za **litispendenco – potencialni enotni sosporniki se štejejo za ENO stranko.**

Ali sta oče in mati v razmerju potencialnih enotnih sospornikov? ⇒ *glej rešitev 10. primera* ⇒ *sostorilca = solidarna dolžnika* – **razmerje med solidarnimi dolžniki je podlaga za pravni interes stranske intervencije in NE sosporniške!**

Med **solidarnimi dolžniki** je sodba lahko različna. Torej **niso niti potencialni enotni sosporniki.**

Ugovor litispence pa je utemeljen le, če gre za iste stranke. Tu ne gre za iste stranke, torej ugovor litispence ne velja.

Izvršba se nanaša na tistega, ki je napisan v sodbi in ne na solidarna dolžnika.

Obveznost solidarnega dolžnika preneha, ko drugi solidarni dolžnik izpolni obveznost ⇒ če je mati samo obsojena na plačilo in do izvršbe še ni prišlo, oče ne more ugovarjati z litispenco. Obveznost očeta ugasne šele, ko mati plača. Oče je torej tudi lahko obsojen in se že začne zoper njega izvršilni postopek.

- ⇒ Solidarni dolžniki so materialni in ne enotni sosoporniki
- ⇒ Potencialno enotno sosporništvo utemelji ugovor litispence in ne bis in idem; ostala razmerja pa NE!

X. DOKAZOVANJE

8. Primer:

Obstajajo okoliščine, ki utemeljijo razlog, da sodišče določenega dokaza ne izvede; sicer je to ustavna pravica!

Prosta presoja dokazov = dokaz se izvede, potem pa se prosto presoja ⇒ to nima veze s presojo, kateri dokazi se bodo izvedli! ≠ **prosta presoja dokaznih predlogov!**

Toženec dokazuje, da ni kriv = obrnjeno dokazno breme.

a) **Da!** ITAK ni kriv, ni treba naprej dokazovat.

b) **Ne!** To je vnaprejšnja dokazna ocena ⇒ stroga prepoveda tega! TO je v bistvu odločitev, da ne bo izvedbe dokaza, ker nas ITAK ne bo prepričal! Je pa tudi stvar občutka – ni treba zaslišat ravno 100 prič! Če ne gre za ekstreme, je treba izvesti predlagane dokaze.

c) **Prekluzijski rok** – vsa dejstva in dokaze je treba prikazati na prvem naroku, kasneje pa le, če jih brez svoje krivde ni mogla prikazati (npr. ni vedel prej; ni vedel, da bodo pomembni, ipd.). Ta rok omogoča, da ne pride do zavlačevanja postopka.

d) Smo že povedal ⇒ glej 11.2.2004 – protipravno pridobljeni dokazi!

e) **Da!** Stranka ima pravice v postopku, ampak ima tudi dolžnosti! K človekovi pravici spada tudi resna odgovornost stranke, da sama nekaj naredi za svojo pravico ⇒ **substanciranje procesnega gradiva** = potrebno je povedati, kaj naj bi se ugotovilo s temi dokazi,... kaj naj bi bilo pravno relevantno (= glavni razlog – to je treba povedati!).

f) **Da!** Če se iz samega predloga vidi, da priča ne more nič povedati, ker je tam ni bilo,... ⇒ **BREZ VEZE** to preverjati!

g) **Ni dokaznega pravila** o prepovedi »hear-say« dokazov. V našem pravu ocenjuje dokaze prava večš ravnika, ki »zna« presoditi dokaze (v anglosaškem pravu presoja porota – zato dokazni standardi!).

h) To je primer **nerelevantnega dokaza** ⇒ dokaz o dejstvu, ki ni sporno. Odvisno od primera (npr. posedovanje nevarne stvari – lahko zavrne). Sodišče mora že oceniti, ali gre.

24.3.2004 - Galič

4. Primer:

Ni sporno:

⇒ tožnik je lastnik

⇒ toženec ima stvar v posesti

Tožnik zanika obstoj najemne pogodbe (= ni obličen kontrakt – lahko je bila sklenjena ustno) ⇒ sporen je torej obstoj najemne pogodbe.

Ugotoviti je treba, kdo ima dokazno breme. Če ta ne dokaže svoje trditve, obvelja nasprotno.

Reivindikacijska tožba = tožba lastniškega neposestnika zoper nelastniškega posestnika.

Če ne bi nihče omenil obstoja najemne pogodbe, bi reivindikacija uspela. Reivindikacija ne uspe, če toženec ugovarja, da ima nek upravičen pravni naslov za svojo posest.

Povezanost trditvenega in dokaznega bremena – kdor nekaj mora trditi, mu gre v škodo, če to ostane nedokazano.

Dokazno breme je prerazporejeno:

- A mora dokazati, da je lastnik in da ima B posest.
- B mora dokazati, da obstaja najemna pogodba, sicer velja nasprotno!

Sodišče je v dvomu ⇒ odloči v korist tožnika.

5. Primer:

Dokazno breme je na tožencu.

Dokazni standard po ZPP je prepričanje ⇒ sodišče mora zanesljivo ugotoviti obstoj dejstev, sicer sklepa po dokaznem bremenu.

Stopnja verjetnosti je premajhna, zato mora sodišče šteti, da najemna pogodba ne obstaja.

Pravilo dokaznega standarda v praksi se spreminja.

6.Primer:

Dokazno breme, standard,... so pomembni pri ugotavljanju obstoja dejstev.

Glede pravnih norm se zgodi, da ostane sodišče v dvomu ⇒ **sodišče se MORA odločiti za eno možnost.**

Vsebinsko pravne norme sodišče mora ugotoviti.

Uporabi naj pravila razlage in pride do neke odločitve (npr. če se le da = v dvomu, naj pogodba ostane v veljavi = pravni pravilo za interpretacijo prava).

Sodišče mora zvedet pomen pravnega pravila! V obrazložitvi mora navesti norme, ki jih je uporabilo, jih interpretirat in povedati, zakaj je uporabilo te norme (kako se nanašajo na ugotovljena dejstva).

7.Primer:

Gre za pravni vprašanje ⇒ življenjska okoliščina se primerja s pravno normo (npr. nekdo se pritoži po 17 dneh – primerjaš z normo, da se je treba pritožiti v 15 dneh).

Če poskušamo dejansko stvar uvrstiti pod pravni standard, generalno klavzulo,... (= subsumpcija) = primerjanje s pravno normo, ki določa ta standard.

Pravno vprašanje NE SME ostati v dvomu, dejansko pa lahko!!!

9.Primer:

Dokazno breme je na Aju ⇒ kondicijski zahtevak = dokazno breme je na tožniku.

Sodnik mora vedno najprej preveriti, ali je tožba sklepčna.

Teh dokazov ni treba izvesti ⇒ niso relevantni (kljub spornosti) ⇒ vseeno je, če se to dokaže ali ne. Tudi če se dokaže, da ima A prav, bo sodba zavrnilna (= tožba ni sklepčna).

Tako zahtevo utemelji le obligacijskopravni zahtevak – le denarni zahtevak, ne pa sprememba lastniškega stanja (= stvarnopravni zahtevak) ⇒ neupravičena obogatitev.

10.Primer:

Za zavrnitev zahtevka v tem primeru zadošča neresničnost vsaj ena od treh trditev toženca:

1. cesija ⇒ ni prišlo do cesije
2. kršitev pogodbe ⇒ če bi prišlo do cesije in ni kršitve pogodbe
3. nastanek škode ⇒ če je kršitev pogodbe in ni nastala škoda.

Sodišče je ugotovilo, da do cesije ni prišlo ⇒ zahtevak zavrne. Ni treba izvajati dokazov.

Če stranka da več argumentov, od katerih že en zadošča za uspeh, ni potrebno ugotavljati še ostalih dejstev.

11.Primer:

Ne! Sodišču ni treba zaslišati prič.

B bi moral navesti, kakšen pravni naslov, ki bi utemeljil posedovanje A-jeve lastnine.

Tožba ni sklepčna – tudi, če je res, da najemne pogodbe ni, mora vrniti stvar A-ju.

8.4.2004 - Galič

PRAVNOMOČNOST

Je neposredno povezana s pravico do sodnega varstva.

a) Pozitivna:

1. Stranke in sodišče so vezani na tisto, kar je pravnomočno odločeno.
2. Kar je pravnomočno odločeno se šteje za neizpodbojno resnično (res iudicata pro veritate habetur)

b) Negativna → učinek ne bis in idem

Tudi če bi bilo možno še 1x razsojati, bi morala biti sodba ISTA!

MEJE PRAVNOMOČNOSTI:

1. Subjektivne → kdo je tisti, ki ga veže pravnomočna sodba?
2. Objektivne → kaj je tisto, kar se šteje za pravilno in resnično; oz. glede česa ni več mogoče odločati?
3. Časovne → na kateri trenutek se nanaša pravnomočnost?

1.Primer:

Ne.

- Temeljno pravilo glede **subjektivnih meja** = sodba učinkuje samo med strankama (**inter partes**). Fer je, da **sodba veže tistega, ki je imel v postopku priložnost se braniti** → načelo kontradiktornosti. Obstajajo **določene izjeme** (pomenijo hudo omejitev načela kontradiktornosti).
- Lastninska pravica = stvarna pravica – učinkuje erga omnes (= izključujoča pravica) a to ne pomeni, da bo sodba učinkovala erga omnes. Eno z drugim se ne povezuje! Razlika = pravica zoper nekoga : sodno varstvo pravice zoper nekoga.
- Po SPZ lastninska pravica nastane na 3 načine:
  - pravni posel
  - priposestevanje
  - akt državnega organa (= odločba upravnega organa, izvršilnega sodišča,...) ≠ ugotovitvena sodba (= s katero se ugotavlja obstoj lastninske pravice) oz. reivindikacija.

Sodba v tem primeru učinkuje med strankama in v ničemer ne preprečuje 3.os., da uveljavlja svojo lastninsko pravico. Sodba zoper Bja nima vrednosti proti Cju.

2.Primer:

Ne.

A in B sta potencialna enotna sospornika. Če bi zakonita dediča skupaj tožila, bi bila sodba za oba ista. Sodba izdana zoper enega učinkuje tudi zoper ostale potencialne sospornike. Nista pa nujna sospornika in zato lahko toži le eden.

Prva izjema pravila, da učinkuje sodba le med strankama = potencialno enotno sosporništvo!

B bi se lahko prej vključil v pravdo kot sosporniški intervenient.

Če ne ve za postopek prej, se lahko vključi še z izrednim pravnim sredstvom, če izpolnjuje pogoje za to.

NE more vložiti nove tožbe z istim zahtevkom proti istemu tožencu.

Druga izjema = sodba učinkuje zoper pravnega naslednika (velja za singularno in univerzalno pravno nasledstvo).

3.Primer:

Res iudicata učinkuje inter partes → **OBE stranki morata biti isti**. Ne zadošča, da je samo ena stranka ista. V prvi pravdi je bil prvi potnik, v drugi pa drugi, zato prva soba ne veže druge!

Če bi potnika tožila skupaj, bi bila navadna sospornika → še vedno imata individualne pravice do avtobusnega podjetja → NI izjema!

Pri dajatvenih tožbah NIKOLI ni potencialnih enotnih sospornikov!

Če bi bil voznik obsojen v kazenskem postopku, bi sodba veljala za obe civilni pravdi.

Načelo kontradiktornosti ne bi bilo kršeno, če avtobusno podjetje ne bi imelo možnosti oporekati za ista vprašanja.

Pri prvem primeru gre to v škodo 3.os., tu pa ne; sicer pa ni ustavne zahteve po tem, kot v prvem primeru.

4.Primer:

Tretja izjema = v statusnih sporih sodne odločbe učinkujejo erga omnes (ni zapisano, ampak izhaja iz narave statusa = enoten za vse!).

Izpodbijanje očetovstva: ali je dopustna taka tožba ali ne? NE! Izpodbija se očetovstvo, ki izhaja iz domneve, in očetovstvo, priznано s strani centra za socialo. Očetovstva, ki je ugotovljeno s pravnomočno sodbo, ni mogoče izpodbijati.

Zahtevka: A JE oče; A NI oče = mesebojno izključujoča. **Ugovor ius iudicata pride v poštev v primerih, če sta zahteva ista ali izključujoča.**

Pripoznava zahtevka v družinskem pravu ni dopustna, ker učinkuje erga omnes. Zato je v družinskem pravu uveljavljeno inkvizitorno načelo in načelo iskanja materialne resnice.

Časovne meje:

5.Primer:

Da je dajatvenemu zahtevku ugodeno, mora biti terjatev zapadla.

Časovna meja pravnomočnosti = na kateri trenutek se nanaša sodba → za kar se zgodi **DO** tega trenutka, velja pravnomočnost; za kar se zgodi kasneje, pa ne velja ne bis in idem.

Sodišče odloča po stanju, ki obstaja v tistem trenutku. Če kaj nastane kasneje, se lahko vloži nova tožba s temi okoliščinami (ni ovire za novo tožbo).

Konkretni **trenutek, ki je odločilen za časovne meje pravnomočnosti, je zaključek gladne obravnave** pred sodiščem prve stopnje (enako velja za pritožbeno sodišče in izredna pravna sredstva). **Če se kaj zgodi po zaključku glavne obravnave, sodišče tega ni moglo upoštevati in zato ni ovire za novo tožbo.**

6.Primer:

Odločilen je trenutek zaključka glavne obravnave. Ob zaključku dolg še ni bil plačan, torej je tožba pravilna. Pritožba torej ni mogoča.

Obnovo postopka je mogoče sprožiti zaradi novih dejstev in dokazov, če jih ni mogel predložiti brez svoje krivde. Vendar to NE more sprožiti, ker velja isto. Ta dejstva bi morala obstajati že PRED zaključkom glavne obravnave na prvi stopnji. Nova so le z vidika vedenja stranke. Če pa tega dejstva prej sploh še ni bilo, ta ugovor NE pride v poštev.

Rešitev: naj ne naredi nič! Naj čaka. Ko pride do zahtevka za izvršbo, ima v izvršilnem postopku toženec ugovor. Takrat lahko uveljavlja to dejstvo.

To ni v nasprotju s pravnomočnostjo. Časovne meje pravnomočnosti NE more več uveljavljati. Toženec NE more oporekati pravilnosti sodbe. Lahko le pove, da se je KASNEJE nekaj zgodilo.

V korist tožnika = nova tožba.

V korist toženca = ugovor v izvršilnem postopku.

14.4.2004 – Galič

Objektivne meje:

Pravnomočen postane samo izrek sodbe (319.čl.ZPP) – pravnomočna je odločitev o zahtevku ⇒ vse, kar to ni, ne postane pravnomočno (v obrazložitvi so ugotovitve o dejstvih, pravna stališča, odločitve o ugovorih toženca, rešitve predhodnih vprašanj,...).

Tožbeni zahtevek ⇒ 3 teorije:

- Civilistična ⇒ tožbeni zahtevek = materialnopravna norma ⇒ objektivna odgovornost ≠ krivdna odgovornost ⇒ ni v redu teorija!
- Ekvivalentna ⇒ ali je isti tožbeni predlog oz. ali je dejanska podlaga tožbe bistveno drugačna
- Čista procesna

7.Primer:

Avto = nevarna stvar. B bi moral odgovarjati po objektivni odgovornosti.

Vsa sodišča razsodijo, da B ni kriv ⇒ sodba postane pravnomočna. A vloži novo tožbo za objektivno odgovornost. Ali je tožba dopustna = ali gre za isto stvar = ali je tožbeni zahtevek isti?

→ ČPT ⇒ ista nesreča = isti denar = isti tožbeni zahtevek

→ ET ⇒ tožbeni zahtevek je isti ⇒ dejanska podlaga je ista – A je pešec, ki ga je B zbil. Razlika je le v pravni kvalifikaciji. Sodišče bi jo moralo najti in upoštevati. Če je ni upoštevalo in je ravnalo narobe, sodba vseeno postane pravnomočna.

Nova tožba po ET in ČPT ni dopustna!

Obveljala in zavezovala bi nepravilna sodba, ker je pravnomočna. Taka ureditev mora biti zaradi pravice do sodnega varstva.

12.Primer:

Če pogodba ni veljavna, ne more zahtevati kupnine; lahko zahteva vrnitev stvari. B je stvar prodal naprej.

→ CT ⇒ različna zahtevka – različne MP podlage

→ ČPT ⇒ Če zahteva motor = tožba dopustna; če zahteva denar = isti zahtevek kot v prvi tožbi = zahteva denarno protivrednost = zahtevek je generičen ⇒ vprašanje – če bi že v začetku zahteval po obeh temeljih, ali bi dobil oba, ali le 1? Dobil bi le eno ⇒ isti zahtevek.

→ ET ⇒ ali so dejstva enaka **ali bistveno drugačna?**

- v 1.tožbi trdi = izpolnitev pogodbe = da je pogodba sklenjena veljavno, da je motor izročen, kupnine še ni (ni pomembno, kaj je z motorjem),...

- v 2. tožbi = verzija = da je bil motor njegov, da je motor izročen, da ga je B dal 3.os. in je zato okoriščen,...

V obeh pravadah gre za zelo različna dejstva ⇒ gre za različne zahtevke. Tožba je po tej teoriji dopustna.

V teoriji prevladuje do pravnomočnosti ČPT.

Po pravnomočnosti je enotno stališče, naj se vprašanje identitete tožbenga zahtevka presoja po ET!

2. tožba = dopustna, čeprav je tožbeni predlog isti, saj se opira na bistveno drugačna dejstva.
Ko pravda še teče, lahko stranka še kaj pove, zato do pravnomočnosti velja ČPT. Po pravnomočnosti pa stranka nima več možnosti 0 povedati ⇒ ET.

Primer:

A = prof. na PF & povzroči škodo. Tožimo PF, ne povemo pa, da je A zaposlen na PF. Sodišče tožbo zavrne, ker smo izpustili pomembno pravno dejstvo!

Če vložimo novo tožbo in omenimo to dejstvo, je po ET druga tožba nedopustna; zahtevki se zavrne.

9.Primer:

Pogodba o delu ni sklenjena ⇒ delala je breu pravne podlage.

B je na račun njenega dela okoriščen – gre za neupravičeno obogatitev.

Ali gre za drugo pravno kvalifikacijo ali drugo dejansko podlago?

Gre za drugo pravno kvalifikacijo ⇒ če bi povedala, zakaj je tam živela in povedala vsa »pomembna« dejstva v 2. tožbi, v 1.tožbi pa bi zahtevala samo na podlagi pogodbe o delu, bi bila druga tožba upravičena.

Dejanska podlaga pa ne bi bila bistveno drugačna, če bi že v prvi tožbi povedala, zakaj se je vse zgodilo in kaj se je zgodilo.

Dopustnost druge tožbe je torej odvisna od tega, ali je A že v prvi tožbi navedla vsa dejstva. Če ni, je tožba dopustna in obratno.

10.Primer:

Tožbeni zahtevki ni isti. Tožbeni predlog je drug ⇒ izročitev stvari ni isto kot vrnitev kupnine ⇒ tožba je dopustna, saj se zahteva nekaj drugega.

13.Primer:

Sedaj je to v zakonu že rešeno. Včasih stališče = pač smola. Če tujec ni imel zelene karte, ni imel zavarovanja, nisi mogel 0! Takrat je v praksi veljalo, da zavarovalnica ne odgovarja.

Praksa se spremeni ⇒ zavarovalnice odgovarjajo ⇒ to ne pomeni, da ZATO lahko napreji novo tožbo! To niso nova dejstva!

Tožnik ponovno vloži tožbo ⇒ nematerialni zahtevki!

a) Tožbeni zahtevki je drug ⇒ druga vrsta škode! Zato je druga tožba dopustna. Materialna škoda nima zveze z nematerialno škodo. Lahko dobiš oboje.

b) Gre za isti stranki in isto vprašanje (= ali zavarovalnica odgovarja za tuje vozilo brez zelene karte?) ⇒ vprašanje je rešeno v obrazložitvi – obrazložitev NI pravnomočna! Kar je pravnomočno, se neizpodbitno šteje za pravilno in resnično (četudi morda ni), ampak to velja SAMO za izrek! V izreku piše samo, da tožnik ne dobi premoženjske odškodnine, ne pa zakaj je ne dobi. Prvo pravno stališče je zapisano v obrazložitvi in zato lahko drugo sodišče zavzame drugačno pravno stališče.

Primer:

Aja zbije B. Toži za premoženjsko škodo. Sodišče ugotovi, da A ni šel čez rdečo luč, B je kriv ⇒ zahtevku ugotovi. A nato zahteva še nepremoženjsko škodo z novim zahtevkom. Druga tožba = dopustna. Sodišče lahko odloči, da so dejstva drugačna ⇒ da je šel A čez rdečo.

Tožnik ima, da se izogne 2 različnim sodbam, dve možnosti:

⇒ vmesni ugotovitveni zahtevki

⇒ oba zahtevka v eni tožbi

21.4.2004 – Galič

11.Primer:

Druga tožba je dopustna.

Gre sicer za isto pogodbo in isti stranki, vendar za različni zahtevki ⇒ 1. = ugotovitveni; 2. = dajatveni.

Izrek ugotovitvene tožbe se mora upoštevati kot predhodno vprašanje. To vprašanje je na matičnem področju že rešeno ⇒ prodajna pogodba NE obstaja.

Pozitivni učinek pravnomočnosti = kar je bilo razsojeno, je neizpodbitno resnično!

Tožba je dopustna, tožbeni zahtevki pa ni utemeljen.

Pri dajatveni sodbi je v izreku le, da je toženec nekaj dolžan (in ne zakaj).

14.Primer:

Časovne meje se nanašajo na dejstva ⇒ naknadna sprememba pravne podlage ne vpliva na možnost kasnejše tožbe ⇒ *na podlagi teh dejstev je že odločeno. Stranke, tožbeni zahtevki in podlaga so isti – gre za že pravnomočno razsojeno stvar.*

15.Primer:

Praksa se je spremenila. Dejanska podlaga, tožbeni zahtevki in stranki so isti. Tožba ni dopustna.

17.Primer:

Pobotanje po OZ:

= način prenehanja dveh vzajemnih istovrstnih dospelih terjatev.

Nastopi s pobotno izjavo in učinkuje za nazaj – ko sta si terjatvi stopili nasproti (nobene terjatve ni več).

Na nek način se lahko pojavi v pravdi kot ugovor ugasle pravice = tožnik nekaj zahteva, toženec ugovarja, da je terjatev ugasnila (je že plačal, pobotal,...) ≠ pobotanje v pravdi.

Če je ugovor utemeljen, se zahtevki zavrne.

Pobotanje v pravdi:

Veljajo pogoji vzajemnosti, istovrstnosti in dospelosti terjatev.

Gre za **ugovor pobotanja v pravdi** – toženec **šele v pravdi** pove, da ima tudi on terjatev proti tožniku in predlog, naj sodišče v pravdi pobota terjatev = **ex nunc = s sodbo šele velja**.

Je edini **ugovor, o katerem sodišče odloči z učinkom pravnomočnosti** ⇒ **v izreku sodbe** (ostali so v obrazložitvi)! ⇒ tročlenski izrek:

1. ugotovitev tožnikove terjatve
2. ugotovitev toženčeve terjatve
3. pobotanje obeh terjatev in zavrnitev tožnikovega zahtevka, če sta terjatvi v celoti pobotani

⇒

1. A proti B 100.000
2. B proti A 100.000
3. Pobotanje + zavrnitev Ajevega zahtevka

Toženčeva terjatev se NIKOLI ne ugotovi do višje mere kot tožnikova terjatev!

V izreku je ugotovljena Bjeva terjatev le do 100.000. Torej ni ugotovljena terjatev še za 50.000. Obstoj nove terjatve torej še ni pravnomočno rešen.

B ima 3 možnosti:

1. Pobotanje v pravdi
2. Pobotanje po OZ
3. Vložitev nasprotne tožbe = se splača tožencu, kadar je njegova terjatev višja od tožnikove (za celih 150.000 – dosegel bi pravnomočno odločbo za vse)

POBOTANJE V PRAVDI : POBOTANJE PO OZ:

a) **Pobotanje po OZ** ⇒ obe terjatvi preneha! Če bi želel ugotoviti, da tožnikova terjatev sploh ne obstoji, to ni v redu! Stranka, ko uveljavlja pobotanje po OZ, PRIZNA svojo obveznost, ki jo zatrjuje tožnik!

b) **Pobotanje v pravdi** ⇒ prednost je, da se ga lahko da podrejeno (v smislu eventualnosti) ⇒ toženec reče: »Tožnikov zahtevki je neutemeljen; vendar če že ugotovite obstoj njegovega zahtevka in njegovo utemeljenost, predlagam pobotanje v pravdi«.

Najboljša opcija = nasprotna tožba; hiba = plačanje takse, pristojnosti,...

19.Primer:

Toženec pravi, da ni on kriv, ampak je odgovorna država.

Občina je plačala nekaj, kar ni dolžna plačati. Možnosti:

1. *Zahteva nazaj zaradi spremembe prakse ⇒ ne bi šlo (glej 15.primer)*
2. *Neupravičena obogatitev Aja (verzija) ⇒ stranki sta isti, tožbeni zahtevki je v principu isti – isti denar*
3. *Občina je našla v vmesnem času pravega dolžnika ⇒ država je okoriščena, občina prikrajšana – verzija – neupravičena obogatitev države:*
  - *stranki nista isti ≠ ne bis in idem*
  - *manjka prvi element za neupravičeno obogatitev ⇒ občina ni NEUPRAVIČENO prikrajšana – pravni temelj za njeno prikrajšanje = pravnomočna sodba ⇒ občina je dolžna plačati*

XII. PRITOŽBA

1.Primer:

Huda nevhvaležnost = pravni standard.

Če stranka ni zadovoljna z interpretacijo pravnega standarda s strani sodišča, lahko ugovarja s pritožbo – grajanje materialnega prava.

Glede dejstev (obiski, čestitke,...) se oba strinjata. Ne strinjata se v opredelitvi pravnega standarda.

2.Primer:

Možno je, da je ugotavljanje škode sorazmerno težko in neekonomično. V takem primeru lahko odloči o višini zneska po prostem preudarku.

ZPP ⇒ ta člen se nanaša na ugotavljanje dejstev ⇒ dokazovanje ⇒ to ni materialnopravna določba za ugotavljanje odškodnine, ampak za ugotavljanje škode!

Sodišče NI ravnalo prav!

Gre za nepremoženjsko škodo ⇒ odškodnina se NE določi po prostem preudarku – tako se lahko določi le višina škode (dejstvo!).

Pri premoženjski škodi pravilo polne, pri nepremoženjski škodi pravilo pravične odškodnine!

Sodišče trdi, da je odškodnino odmerilo po prostem preudarku ⇒ kršitev materialnega prava!